

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 567
Субота, 10. новембар 1962.

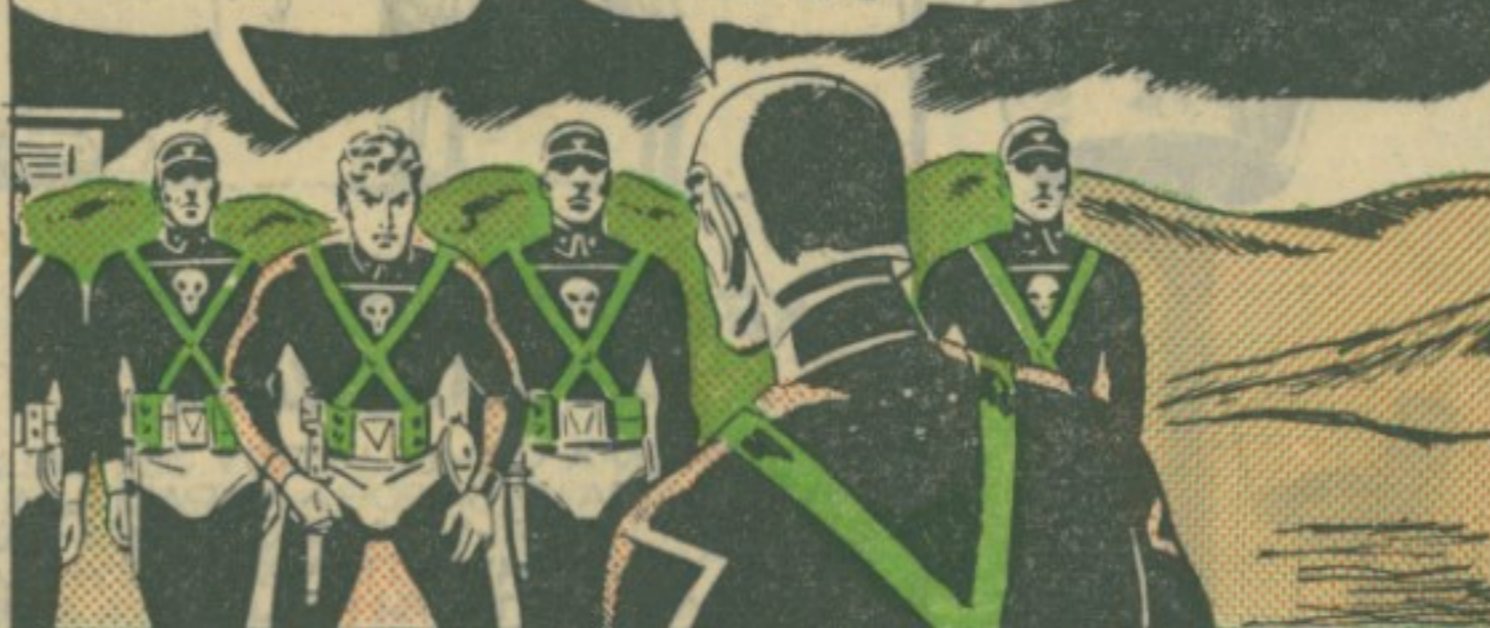
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

МОРАМ ДА
ВИДИМ
КОМАНДАНТА!

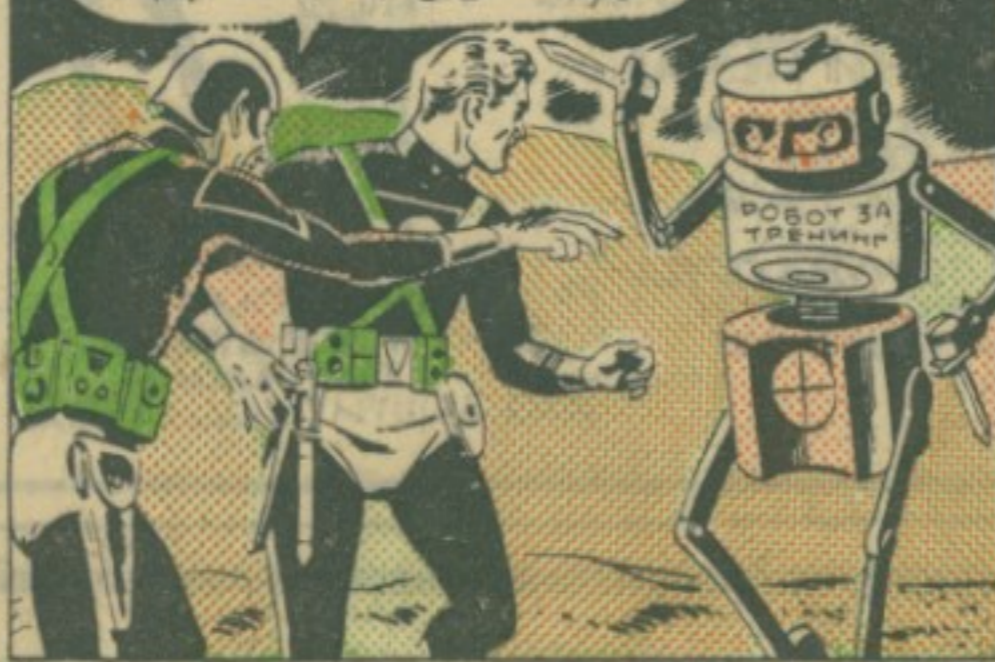
НАТРАГ У СТРОЈ,
РЕДОВЕ ГОРДОНЕ...
ИЛИ БЕШ БИТИ
МРТАВ!

ЗАБОРАВИ НА СВОЈУ
„ВЕЛИКУ МИСИЈУ У КО-
РИСТ ЗЕМЉЕ“! ТИ СИ
ВОЈНИК ИЗГУБЉЕ-
НЕ ЛЕГИЈЕ... ДО
КРАЈА ЖИ-
ВОТА...

... А НЕ БЕШ ДУГО ЖИВЕТИ
АКО НЕ БУДЕШ ОПРЕЗАН! ПОУЧИ
ДА ВЕЖБАШ БОРБУ СА ОВИМ
РОБОТОМ... А ОН ЈЕ
ОДЛИЧАН БОРАЦ!

БОРИ СЕ ФЛАШЕ...
БОРИ СЕ! РОБОТ
ТЕ ТЕ УБИТИ...
АКО ТИ ЊЕГА НЕ
УДЕСИШ!

УБИЈ ГА ГОРДО-
НЕ! НИЈЕ ОН
НЕРАЧЉИВ!

НАШАО СИ МУ
АХИЛОВУ ПЕТУ!
УРА!

ЗНАМ ДА БИ ТИ САД
НАУРАДИЈЕ УДЕСИО
ТОГ КАПЛАРА! АЛИ, НЕ
ПОКУШАВАЈ! НАСТРАДА-
ЉЕШ!

НЕ ДИЖИТЕ СЕ! ЖИЦЕ
СУ НАЕЛЕКТРИСАНЕ,
А ЗРАЦИ
УБИТВЕНИ!

СМЕСТА ЋЕТЕ
НАВУКИ БОРБЕНЕ
ОКЛОПЕ ЈЕР...

...ОСЛОБОДИЋЕМО НАШУ ПЛА-
НЕТУ-СЕСТРУ, БЕРСИК, ОД
СКОПИЈАНСКИХ ЗАВОЗЕВАЦА!
ВИ ЋЕТЕ СЕ НА ЊУ ПРВИ
ИСКРЧАТИ!

НАШУ СУСЕДНУ ПЛАНЕТУ БЕРСИК ЗА-
УЗЕЛИ СУ СКОПИ! МОРАМО ЈЕ ОСЛО-
БОДИТИ ПРЕ НО ШТО ЈЕ ОНИ
УПОТРЕБЕ КАО БА-
ЗУ ЗА НАПАД
НА НАС!

МЕСТО ИСКРЧА-
ВАЊА „УМКЉА-
НО“ ЈЕ КОНЦЕН-
ТРИСАНИМ
СУНЧАНИМ
ЗРАЦИМА И
Н-БОМБА-
МА!

ПЕШАЦИ
ТРЕБА ТУ
ДА УСПО-
СТАВЕ И
БРАНЕ
МОСТО-
БРАН!

СПРЕМИ
СЕ ЗА
ИСКА-
КАЊЕ!

У ТУ РАДИО-
АКТИВНУ ЧОРБУ!
ПА ТО ЈЕ
ПРАВО
САМОУБИСТВО!

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПЕРО ЈАЧЕ ОД МАЧА

Пољски књижевник
Хенрик Ржјевски и ге-
нерал Антони Козлов-
ски нису могли да под-
носе један другога и
кад год би се њих дво-
јица срели дошло би до

двобоја мачевима. То
нису били дуели на жи-
вот и смрт. Да је побе-
ђен признавао је онај
коме би противник ма-
чем запарао кожу.

Књижевник и генерал
срели су се у двобоју
седамнаест пута и из
свих седамнаест дуела
књижевник је излазио
као победник.

РОБИНЗОНОВА СУДБИНА

Амерички морнар Де-
нијел Рос доживео је
судбину Робинзона Кру-
са, само у још тежем
облику. Године 1809.
Рос је претрпео бродо-
лом и таласи су га из-
бацили на једно пусто
острво у Пацифику. На
острву је Рос провео
неколико година пре
но што су га приметили
с неке лађе. За чи-
таво то време храном
се искључиво месом ту-
љана и пио само киш-
ницу јер на острву ни-
је било ни једног изво-
ра свеже воде.

ВЕЋИНА КОЈА БАЈИ

Волтер Берли (1820 до
1896) био је изабран за
делегата у амерички кон-
грес за територију Ју-
жне Дакоте убедљивом
већином од 366 оваца и
122 јака брашна. На-
ме, Берли и његов про-

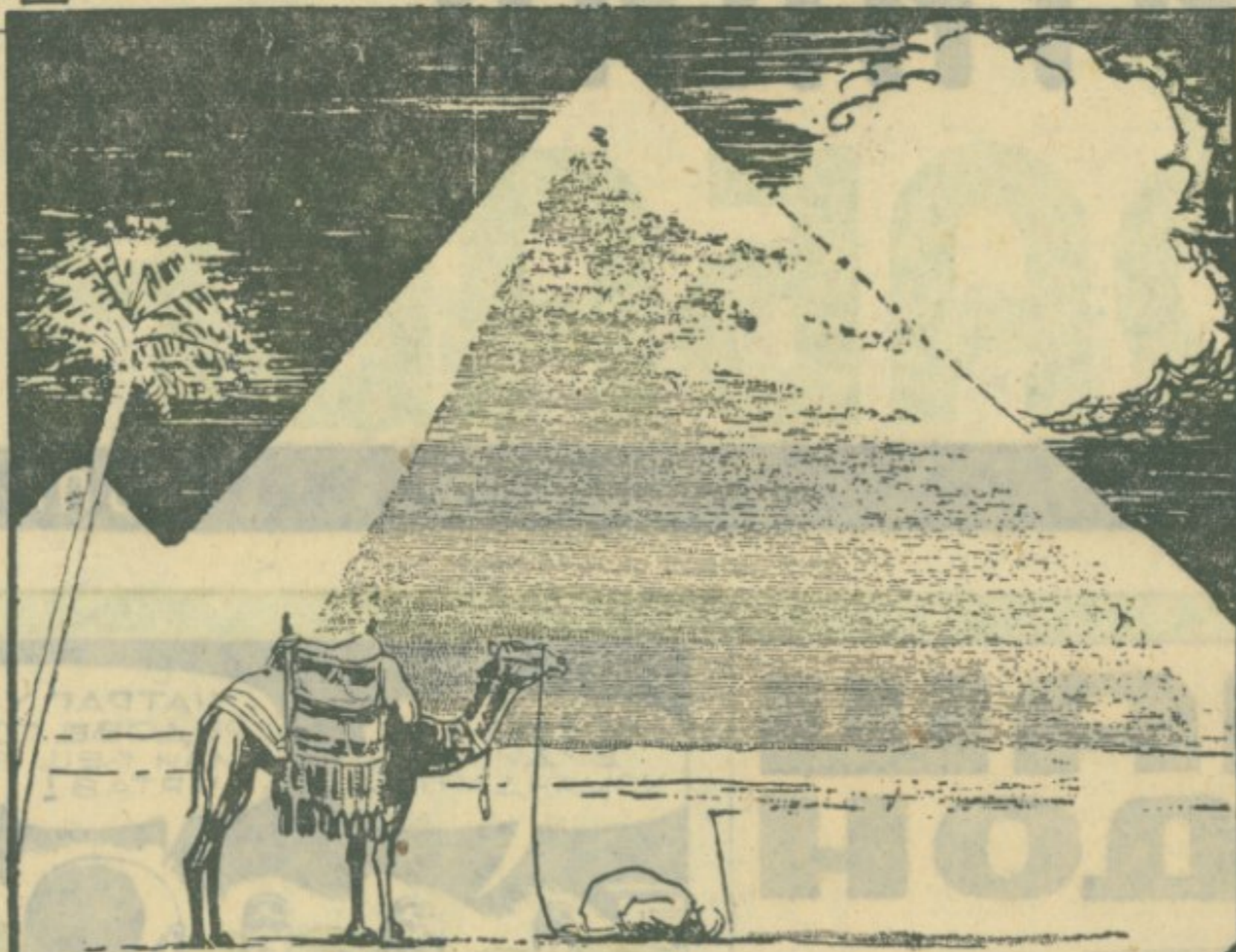

тивник плаћали су по
три овце и јак брашна
сваком бирачу који би
за њих гласао. Берли је
био имућнији и због то-
га је добио 122 гласа
више.

У ОВОМ БРОЈУ: Дубров-
чани у средњеveковној
Србији. Има ли животиња
на Земљи? Псеудоними ве-
ликих књижевника. Две
јодине с Мона Лизом. За-
нишљивости о Црном мору

Ripley's - Веровати или не!

**ЗУБЕ
ЖЕЛЕНА**
УПОТРЕБ -
МАВАЛИ СУ
ШОШОНИ И БЕ-
НОК ИНДИЈАН-
ЦИ КАО НОВАЦ

КЕОПСОВА ПИРАМИДА КАО КАЛЕНДАР

ПРЕМА СЕНЦИ КОЈУ ЈЕ БАЦА-
ЛА ВЕЛИКА КЕОПСОВА ПИРАМИДА
СТАРИ ЕГИПЋАНИ УМЕЛИ СУ ДА ОД -
РЕДЕ УЗАЈАМНИ ПОЛОЖАЈ СУНЦА
И ЗЕМЉЕ, ЧЕТИРИ ГОДИШЊА ДОБА
И ВРЕМЕ ДАНА.

МАЗГЕ

У КИНЕСКОМ ТУРКЕ-
ТАНУ НОСЕ ДУГАЧКЕ
ПАНТАЛОНЕ
КАО ЗАШТИТУ ОД МУВА.

РИЧАРД РАСЕЛ

(1847-1906)
ИЗ СТЈАРТВИЛА (САД)
40 ГОДИНА ИГРАО ЈЕ
У ЖИВОТУ УЛОГУ
УЗКА САМА,
ПЕРСОНФИКАЦИЈЕ
АМЕРИКАНЦА. РАСЕЛ
ЈЕ ВЕОМА ЛИЧНО НА
ЧУВЕНУ ЛИЧНОСТ ИЗ КА-
РИКАТУРА ПА ЈЕ
СВОЈУ СПОДАШНОСТ,
БРАДУ, КОСУ
И ОДЕЛО,
ПОДЕСИО ПРЕМА
ЊОЈ.

ИГРАЧИ - ПТИЦЕ

САЛАСАМАНА РИТУАЛНИ ИГРАЧ СА МА-
ДАГАСКАРА, ИЗВОДИО ЈЕ СВОЈУ ИГРУ 12 ЧА-
СОВА ОКЛУЧКИ ИЗ ЈЕДНЕ ДРВЕНЕ ЧИНИЈЕ УДРУГУ,
ЧИНИЈЕ СУ БИЛЕ ПОСТАВЉЕНЕ НА СТУБОВИМА ВИ-
СОКИМ 1,5 МЕТАР
У СЛУЧАЈУ ДА НОГАМА ДОДИРНЕ ЗЕМЉУ, САЛАСА-
МАНА ЈЕ МОРАО ДА ИГРА ЈОШ 12 ЧАСОВА
ПОСЛЕ ИГРЕ ОБИЧНО ЈЕ СВАКИ ИГРАЧ ПУБИО
СВЕСТ И ЧЕСТО ЛЕКАО НЕПОМИЦАН 3 ДАНА
И НОЋИ!

© 1961, King Features Syndicate, Inc.

World rights reserved

ЗВАНИЧНИ ПЕЧАТ

ЕНГЛЕСКОГ ГРАДА
РИМОНДА
ПОДЕЉЕН ЈЕ НА 2
ДЕЛА -
ЈЕДАН ДЕО ЧУВА ПРЕД-
СЕДНИК, А ДРУГИ
СЕКРЕТАР ОПШТИНЕ

ПТИЧИЈА ГЛАВА КАО ТЕРМОМЕТАР

Птице које се легу у инкубатору од опалог лишћа и које право из јајета могу да узлете на дрво. Равнодушне мајке и брижни очеви

ди излегу, увек износила 32 степена и била пропраћена одређеном влажношћу мужјак мора без престанка да ради. Стручњаци сматрају да мужјак „мери“ температуру у унутрашњости гомиле на тај начин што с времена на време дубоко завлачи у лишће своју „хелаву“ главу. Према томе дали је у лишћу претопло или недовољно топло, он смањује или повећава гомилу лишћа. Да би свом „инкубатору“ осигурао влажност, он на врху гомиле ископа удубљење у које се скупља кишница.

Петнаест талегала младунаца излегло се из гомиле лишћа у франкфуртском зоолошком врту. Од првог дана они птићи морају сами да се пробијају кроз живот јер се њихов отац брине за њих само док су у јајима. Талегала птићи беже од својих родитеља као испред свих осталих животиња и зато свој први дан проводе на врху оградe која окружује њихову „кућу“. Јер, талегале излазе из јаја покривене правим перјем и већ другог дана могу да узлете на дрво где проводе ноћ.

Посетници зоолошког врта у Хамбургу дуго су се задржавали овог лета пред једним, нешто забаченим, ограђеним простором и зачуђено посматрали како једна журану слич на птица, само већа, „моделира“ једну округлу гомилу опалог лишћа. У току неколико седмица та гомила је имала строго одређене димензије: била је широка четири метра и висока метар и по. Али, само мали број посматрача знао је да присуствује једном од најређих начина извођења младих у птичјем царству.

Талегала, дугоноги журан из Аустралије, правио је инкубатор у коме ће се излећи његово потомство. Јер, код ове врсте птица само се мужјак, који се од женке разликује црвеном главом и светложутим ресицама на подбратку, брине о потомству, и сав посао око грађења и одржавања инкубатора пада на њега. Женка треба само да се испне на гомилу лишћа и да у већ припремљене рупе положи својих 10 до 15 јаја.

Пологањем јаја задатак женке је испуњен. Међутим, мужјак тек сад има пуне руке посла. Наиме, да би се из јаја излегли млади потребна им је

топлота коју развија лишће кад трули. Да би та температура у току 9 до 12 седмица, колико је потребно да се мла-

СКЛАДИШТЕ КОРЊАЧИНИХ ЈАЈА

Обалу ушћа реке Орино ко становници околине називају „складиште јаја“, јер ту сваке године почетком марта око 7.000 корњача-женки ископа брзо рупе у песку и полаже у њих 80-200 јаја, великих као осредње поморанце.

У то време, почетком пролећа, становници имају пуне руке посла — сакуп-

љају на хиљаде килограма корњачиног, веома укусног — кажу они — меса, које им је најважнија исхрана. Поред тога из корњачиних јаја извлаче маст од које се припремају неки медицински препарати. И оклоп корњаче се такође искоришћава: самеше се у прах и као зачин додаје сточној храни.

Вулкан иза Северног пола

Иза Северног пола, недалеко од Северног леденог океана, издиже се усамљени Ањујски вулкан

који је недавно посетила једна група совјетских геолога и снимила га. Доктор геолошко-минералош-

ких наука Устиев први га је пронашао и проучио 1953. године. О њему и његовим огромним слаповима лаве написао је две књиге: „Ањујски вулкан“ и „С оне стране ноћи“. За геологе и вулканологе овај вулкан је нарочито интересантан због тога што се налази сасвим далеко — око хиљаду километара — од тихоокеанског „огњеног круга“ где се, како је познато, налази највећи део и данас још активних вулкана на нашој планети.

Последња ерупција овог вулкана била је пре 500 година, али су становници тог краја о њој и до данас сачували предање у живој усмени.

СИТНЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Док су многи дивљи месождери на путу да ишчезну, којоти, блиски рођаци вука, прете да захвате половину Источне Америке. Доведени са Запада од туриста који су их сматрали за љупке мале

псе, они врло брзо по доласку беже у слободу и привикавају се на дивљи живот. Супротно другим дивљим зверима, они су врло брзо множе у настањеним областима и њихов се број знатно повећава.

што раде домаћице. Овај „палац“ је много осетљивији од човековог а притом на њега не утиче изглед воћа и не оставља никакав траг. Палац ће бити постављен на врху високих лествица ради одабирања различитих плодова када су већ зрели за брање.

Један аустралијски психолог је недавно дао знак за забуну: у истраживачким станицама на Антарктику појавили су се међу истраживачима не трпељивост, пијанство и разни испади. Потпуна изолација изазива психичка узнемирења тако да се и дисциплина и самосавлађивање у овим пустим областима практично не могу спровести.

У Америци је управо ових дана начињен механички „палац“ намењен пољопривреди за „пипање“ воћа, као

Према мишљењу доктора Тидвела са универзитета у Вашингтону, храњење сасвим мале дече чврстом храном доводи често до алергије и цревних поремећаја. Доктор Тидвел је до овог открића дошао посматрајући своје мале пацијенте — а у Америци се овакав начин исхране у последње време веома практикује — и предлаже младим мајкама да својим бебама што више дају течну храну.

ОСМАТРАЧНИЦА НА ГЛЕЧЕРУ

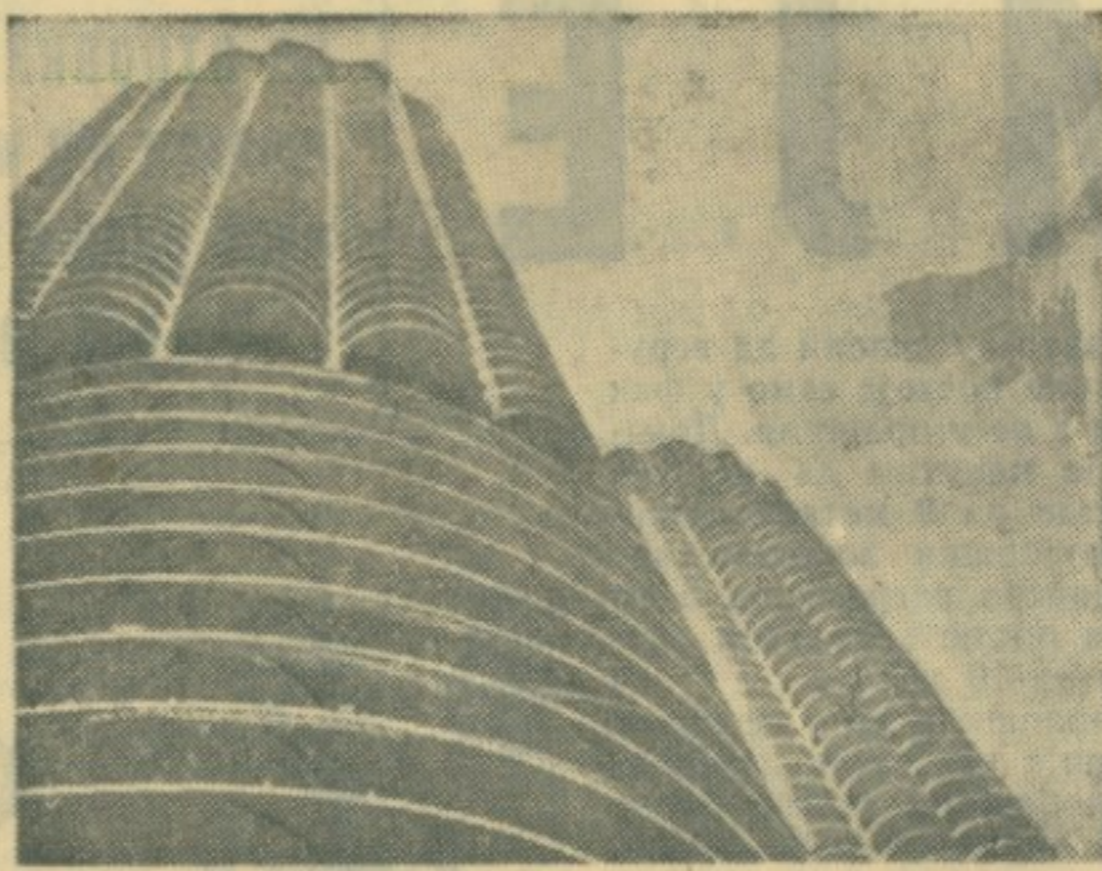

Снимак је недавно направљен на глечеру званом „Иниџек“ који се налази на централном делу Тјан-Шана. Некада је ова каме на печурка лежала као какво усамљено острво на о-

громној површини глечера. Али глечер се постепено топио, и најзад добио изглед сличан печурки — захваљујући баш камену изнад себе, јер је овај, као какав сунцобран, задржавао зраке сунца и стварао потребну хладовину.

Новине на пластичној материји

Холандска државна штампариа изложила је недавно у Утрехту један лист од осам страница штампан на „стамилану“, изванредно танком али непрозирном пластичном материјалу. Штампарска слова овог необичног листа веома су чиста и читљивија него на папиру.

«КУЛЕ ОД НОВЧИЋА»

У Чикагу ће се ускоро завршити две највеће стамбене куле на свету, које веома подсећају на гомиле наређаних металних новчића. Сваки облакодер ви-

сок по 180 метара има 60 спратова и 896 апартмана са климатским уређајима и електричним грејањем. На обе зграде утрошиће се око 36.000.000 долара.

ИСЦРПНО ОБАВЕШТЕН

Америчка пошта изгубиће свог, вероватно, најбољег муштерију када се ових дана припадник морнарских снага Џејмс Стар буде вратио са антарктичке експедиције „Дубоко смрзавање“ својој жени у Портланд. Од октобра 1961. године Стар је од жене примио 602 писма, док је он њој написао 162. У првој поштанској пошиљци која је после последње антарктичке зиме стигла из Америке, само за Стара је било 328 писама. Пуна три дана Стар је читао примљена писма која му је жена редовно слала али која због зиме нису могла да стигну на Антарктик.

Зеца који живи у дупљи

На јапанским острвима Аманосима и Токуносима живи необична врста зеца ва, који своје легло праве у дупљи дрвећа по коме се одлично веру, а хране се јагодама и лишћем. У потрагу за храном излазе само ноћу. Од осталих, нама познатих зецева, разликују се по томе што имају кратке уши, сасвим мали реп, снажне канце и потпуно су тамни. Два таква зеца донео је из Јапана 1930. године совјетски научник П. Ј. Шмит и покљонио их лењинградском зоолошком Институту, где се, препарирани, и данас налазе.

РОБИНЗОН У СРЦУ ЕВРОПЕ

И данас још има „срећних“ истраживача које бисмо мирне душе могли назвати „малим Колумбима“. Један студент из немачког града Бамберга открио је недавно насељено острво у срцу Европе. Острво само што се појавило и то као резултат снижавања нивоа воде у Регниц-притоци реке Мајне. Студент је први доспео на острвце и

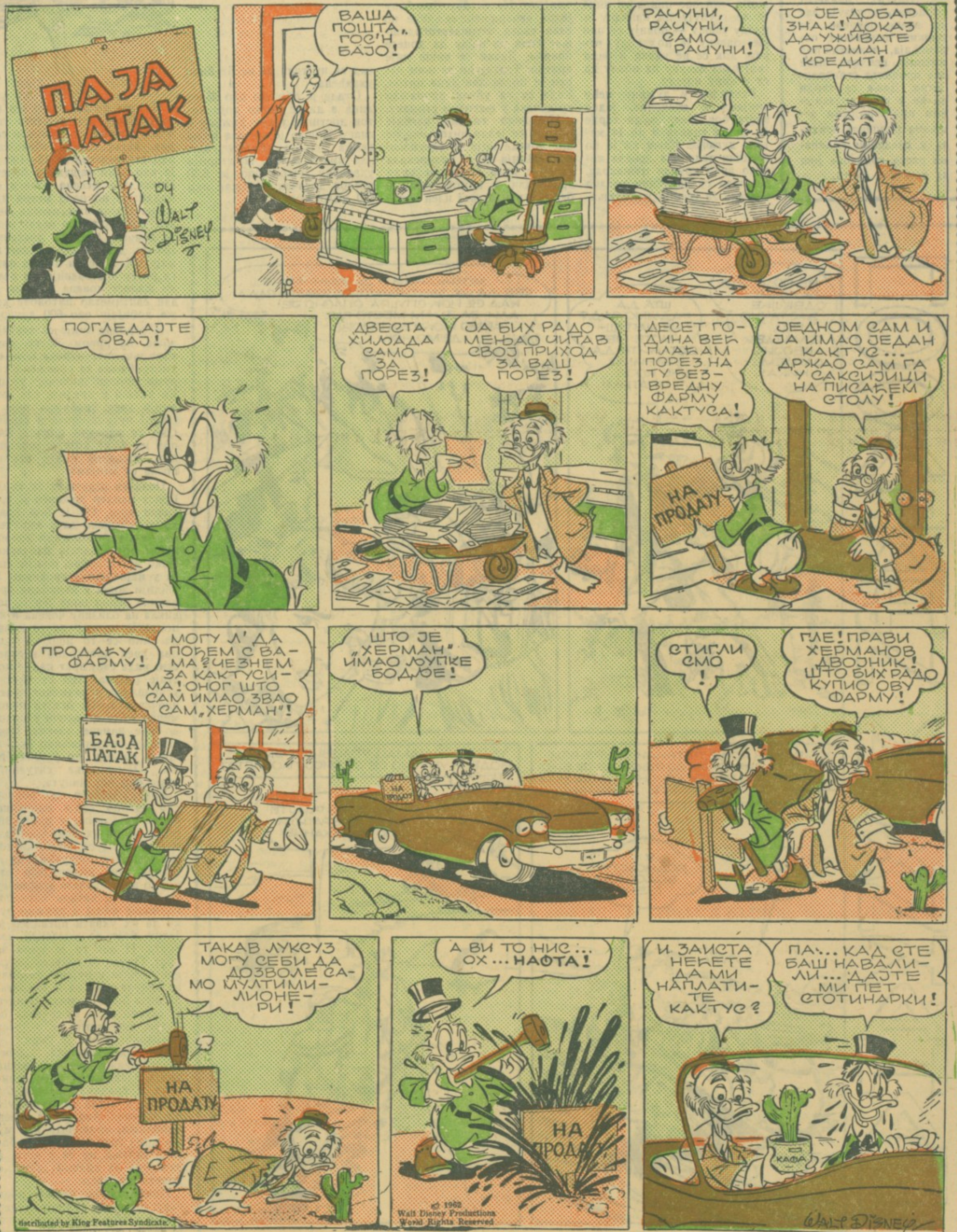
прогласио себе његовим сопствеником. У свом захтеву за признање права власништва новопостали феудалац ослања се на један закон из 1907. године који је још и данас на снази у Западној Немачкој. По том закону сопственост државе представљају само она острва која су постојала на њеној територији у тренутку доношења закона. Према томе закон не обухвата острвце на реци Регниц јер се оно појавило тек 1962. године.

Риболовац крај бунара

Бојзен, сиромашни фармер из Јужноамеричке републике, никад се није занимао риболовом. Његова фарма налази се 650 километара далеко од мора и неколико десетина ки-

лометара од најближе реке. Замислите онда његово чуђење када је, захвативши воду из свог тек ископаног бунара, угледао у ведрци... живу рибу. Касније се утврдило да испод његове фарме протиче подземна река, тако да је нови бунар послужно рибам као „прозор“ у свет.

СВЕ ВИШЕ НЕУРОТИЧАРА

Савремена индустријска производња и систем рада у њој, кажу немачки лекари, негативно делује на здравље радника. Према подацима објављеним у листу западнонемачког министарства здравља, а на основу званичних проучавања, десет процената радника у индустрији болује од неуро за насталих услед послова на којима они раде. Других двадесет процената показује лакше знаке неурозе. Од тешких психичких поремећаја, познатих под именом психоза, пате два процента становништва. Даље се тврди да ће у високоразвијеним индустријским земљама проценат психоза у следећим годинама расти годишње још за око два одсто.

ЗМИЈЕ

На земљи има око 2.400 врста змија од којих су око 300 опасне по човека. А и осталих 2.100 врста имају отров али он је слаб да би нашкодно човеку. Код многих змија су отровни зуби смештени тако дубоко у ждрелу да њихов ујед не може довести у опасност ако им баш не гурне прсте у уста.

Најјаче муње змијама су рачне бое и питони. Док је код свих осталих змија лево плућно крило закржљало код ових су оба потпуно развијена. Зоолози из тога закључују да су оне нарочито старе врсте гуштера, од којих све змије потичу. Претпоставља се да су се у терцијеру, давале у време кад су се разни мали глодари нарочито размножили, змије одвојиле од гуштера. И данас глодари и друге мале животиње представљају најомиљенију храну змија, али ове циновске змије се усуђују да нападну и младу свињу — обвију се око ње, одвуку је под воду, чекају док се не удави и онда свој плен извуку на обалу да га у миру поједе.

Рекордер у дужини међу змијама је анаконда, једна врста бое. Неки људи тврде да су их видели и по 14 метара дугачке. Кажу да је по средини тела она дебела колико врло крупан мушкарац. До сада су научници узалуд трагали за таквим животиња-

ма и зато су склони да верују да оне постоје само у фантазији а не у прашуми. Доказано је међутим да постоје анаконде од 9 метара дужине. Њујоршки зоолошки врт је расписао награду од 5.000 долара ономе ко ухвати анаконду од 10 метара.

У зоолошком врту се циновске змије углавном „примерно“ понашају: човек може мирно да их из руке храни. Али ако му случајно прсти миришу на морску прасид или миша — ствар постаје опасна.

У случају да циновска змија било из ког разлога побесни није је лако укротити. У Хановеру је седам људи имало муке да једног питона од пет и по метара пренесе из цака у коме је донет до витрине у којој је требало да живи у зоолошком врту.

Многе страшне истините приче круже о циновским змијама. На острву Салебаду једне вечери неки сељак је по слао свога четрнаестогодишњег сина на њиву да донесе поврћа. Дечак се више није вратио. Трагајући за њим нађен је после два дана питон. Када су га убили пронашли су дечака у његовом стомаку.

Неколико година касније обавио се један питон око неког човека који је сакупљао дрва. Змија му је размрскала главу а када су други људи притрчали у помоћ она је бежећи вукла свој плен и нај-

Са отровним змијама се није шалити јер и оне које тек дођу на свет дивље уједају и њихов отров је врло опасан

зад га пустила да не би била ухваћена.

Отада је прошло око 35 година а данас ретко који питон достигне такву дужину и снагу. Пошто је његова кожа веома цењена убијају га и кал има 4 метра. Најстарији ухваћени питон био је 8,30 метара дугачак и тежак око 150 килограма.

Питони не легу јаја јер не мају топлу крв а места где живе и иначе су довољно топла. Ипак остају обавијени око свога легла са 15—100 јаја као неки заштитни бедем. После два месеца излегу се млади од по пола метра дужине. После три месеца они већ нарасту преко метар а по ла године доцније достигну 150 см, док са две године имају већ 2 метра. После овога расту постепеније, на велику жалост ловаца који за је дан сантиметар питонове коже добијају око 600 динара.

И отровне змије се хватају живе, на првом месту баш због њиховог отрова који се употребљава за прављење серума против њиховог уједа. Ко залази у пределе где има змија увек треба да има у својој путној апотеци серум. Ово се наравно односи још пре на људе који у зоолошким вртovima имају стално посла са змијама.

Познати стручњак за змије Ерист Бендер доживео је трагичан крај. Он је био први коме је успело да у заробље ништву, у берлинском зоолошском врту, одгаји наочарке. Иако врста кобре, она не спада у најопасније тровнице. У Индији живи у колибама урођеника испод пода јер је навикла на близину човека и не показује намеру да га нападне. Ако се то ипак догоди она увек претходно наговестити: када свој врат надме постаје опасна. Ако се сретне усправљена и надменог врата наочарка треба остати непомичан да се осведочи у мирољубиве намере човека. Бекство би представљало судбоносну грешку јер је она бржа. Одмеравање ситуације траје око пет минута.

Ерист Бендер је обично сам хранио своје наочарке, често их узимао у руке. Веровао је да их довољно познаје и да му се ништа не може догодити. Међутим, кад је једног дана ујесен 1956. отворно врата кавеза у коме су се налазила четири четворогодишње змије и пружио руку да их ухвати превидео је једну која се налазила иза врата. И она га је ујела за прст. Одмах је донесен серум али у оном узрујању разбиле се ампула тако да је преостала доза била премала. Бендер је осетио како му се језик одузе, онесвестио се и после неколико часова је умро.

И јужноафричка „бумсленг“ важи као безбедна змија. Она вреба плен скривена у гранама прашумског дрвећа и једва се разликује од околине. Ако јој се човек приближи, прошишти као муња кроз грање јер га се боји и склања му се с пута, а ако јури за храном „лети“ с дрвета на дрво.

Црна мамба ужива рђав глас: о њој се причају језиве приче а неки људи кажу како је једна километрима гонила неког јахача, стигла га и уби-

ла и њега и коња. А истина је ово: једна црна мамба која је некако доспела под вoловска кола муњевице се усправила и за 2—3 секунде уједа сва четири вола у запрези. Они који су први уједени од мах су угинули а други су спасени.

Од уједа црне мамбе човек умире за 20 минута, јер њен отров муњевице разара централни нервни систем. Сличан је отрову кобре а дејству је као кураре, индијански отров којим намажу врх стрела. Довољан је само делић једног грама. Мамба је дуга око 4 метра а баца се и скаче до висине одраслог човека. Али баш зато што јој се човек склања с пута и боји се се као ђавола, ретко постаје њена жртва. Просечно 350 становника Родезије страда годишње од несрећних случајева: 11 одсто од топлотних удара, 12 одсто пождеру крокодрили, један одсто убијају лавови, слоновима, биволима и носорози, а 10 одсто умире од уједа змија.

Против уједа опасне отровнице помаже једино серум. Један од оних који су стекли неочењиве заслуге за његово стварање је и доктор Витал Бразил. У близини Сао Паола он има фарму отровних змија где је од 1902—1945, поред осталих, „измужено“ око 178.596 јарарака. Од 3.446 људи које је за то време ујела јарарака умрло је само 25. Пре увођења серума умирало је од уједа у Јужној Америци годишње око 3.000 људи а данас је тај број сведен на стотину. И сама јарарака угине од уједа своје саплеменке. У терапијуму Бечлије Едуарда Рајхерта који се поноси тиме што је размножио пар јарарака десило се да је мужјак свој покушај да се приближи женки платио животом. Друге отровне змије су имуне према отрову своје врсте па чак и према отрову других.

Звечарка са својих 17—18 рожнатих прстенова-чегртаљки на репу громогласно оглашава приближавање човека или веће животиње. Њени зуби продиру и кроз кожане чизме а од њеног отрова миш угине за неколико секунди.

Када је чувара Тумеја из њујоршког зоолошког врта приликом храњења ујела звецарка дугачка два и по метра, антисерум се још није давао у ампулама него у ситним кристалима који су се споро растапали у дестилисаној води. Тек 45 минута после уједа кад је он већ лично на мртваца добио је прву инјекцију и однесен је у болницу. Тамо се случајно налазио др Бразил који му је дао још једну инјекцију. После три недеље чувар је могао да напусти болницу иако му је лева рука била мало укочена. Звечарка живи искључиво у Америци и око 1.500 људи годишње њене су жртве, али само 30 одсто умире.

ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНСКИ ТАТАЦИ

НЕ ПОЛАЗИТЕ ЗА ЊИМ! ОДВЕШТЕ ВАС ТАЧНО ПОД ТОМАХАВК СВОЈИХ САПЛЕМЕННИКА!

ШТА ДА РАДИМО САД? НЕ НАПУШТАЈТЕ МЕ! ОСТАНИТЕ ДА БРАНИМО ОНЕ КОЈЕ ПРАТИМ!

МОХИКАНСКИ И ЈА УМИНИКЕМО СВЕ ДА ИХ ЗАШТИТИМО! ПУТОВАТИ САДА, КАД СЕ НОК СТУПАТА, ОПАСНО ЈЕ! АЛИ, ЈА ЗНАМ МЕСТО ГДЕ КЕМО МОЌИ ДА ПРОВЕДЕМО НОК!

ОСТАВИШИ КОЊЕ, ПУТНИЦИ СУ КРЕНУЛИ ЗА ОКОЛОВИМ ОКОМ ДО РЕКЕ ГДЕ ЈЕ БИО СКРИВЕН ЈЕДАН ЧУН ОТИСНУЛИ СУ СЕ НИЗ ОПАСНЕ БРЗАКЕ

ГДЕ СМО!

У ПОДНОЖЈУ ВОДОПАДА ГЛЕН!

УБРЗО ЈЕ ЧАМАЦ УГЛОВОИ У МИРНЕ ВОДЕ И УПУТИО СЕ ЈЕДНОЈ ПЛОЧАСТОЈ СТЕНИ

ВИ СЕ ИСКРЧАЈТЕ! ЈА КУ СЕ ВРАТИТИ ПО МОХИКАНСКЕ!

ПСЕВДОНИМИ ЧУВЕНИХ КЊИЖЕВНИКА

Нико још није открио ко се крије иза псеудонима Б. Травен. Писац »Гвоздене петек« звао се у ствари Џон Грифит

дре“ и осталих — Б. Травен. Нико никад није објавио било какве ближе податке о овом великом писцу.

Шта мислите ко је Самјуел Клеменс? То је један од највећих хуманиста-хумориста, Американац, писац чувених дела „Новчаница од милион фунти“, „Краљевини и просјак“, „Хаклбери Фин“, „Доживљаји Тома Сојера“ и многих новела. Његов псеудоним је Марк Твен!

Има и неколико добитника Нобелове награде који су писали под псеудонимом. Чувени француски есејист Сили Придом, добитник прве Нобелове награде за књижевност додељене на почетку овог века, 1901. године, зове се Рене Франсоа Арне-Придом. Чилеанска књижевница која је добила Нобелову награду 1945, Габриела Мистрал, у ствари је Луција Гођ Алкајага. Анатол Франс, један од највећих француских књижевника, добитник Нобелове награде 1921. године, звао се Франсоа Трибол. Добитник Нобелове награде за 1960. годину, Фран-

цуз Сер Џон Перс је у ствари Алекс Леже.

Један Норвежанин, који је почео каријеру скоро незапажен, али временом добио највећа признања јер нико боље од њега није описао глад, умро је презрен од сународника кад је у другом светском рату стао на страну нациста. То је био Кнут Хамсун који се у ствари звао Педерсон. Пред крај живота покушао је да оправда своје држање де-

лом „Стазе у траву зарасле“. Писац „Белог очњака“, затим чувеног романа „Гвоздена петек“, и многих приповедака о белој дивљини и верним партиципима људи на оваквим путовањима, поларним псима, Џек Лондон звао се Џон Грифит.

Ништа мање славна од својих мушких колега била је свакако бароница Дилеван Луција Аурора Дипен. То је она чудна жена која је ондашњем музичком свету Европе приказала Шопена у пуном сјају, која се необично одевала (носила је дугачке лантаноне), развела се од мужа (што је била у оно време реткост), али и написала неколико романа и позоришних дела — Жорж Санд!

Чувени роман „Седми крст“ дао је исто тако чувену филмску адаптацију. Као што знамо тај роман је написала Ана Зегерс на немачком језику. Али њено право име је Нети Радвац. Емигрирала је испред Хитлера, па није искључено да је псеудоним узела због тога.

Рекорд у псеудонимима носе Французи. Затим долазе Руси, Пољаци па остали. Чувени писац романа „Црвени и црни“, „Пармски картузијански манастир“, „Лисјен Левен“ и других је Стендал. Али он се у ствари звао Аријел, био је официр Наполеонове

војске а признање за своја дела добио је тек после смрти.

Од руских писаца свакако треба поменути Максима Горког. Његово право име је Алексј Максимович Пјешков.

Француски књижевник Андре Моруа се зове Емиљ Херцог. Бугарски књижевник Елин-Пелин је Димитри Иванов; писац „Пинокија“ Колоди у ствари је Карло Лоренцини; Алберто Моравија је Пинчерле, писац криминалних романа Сименон је Жорж Сим; Мултатули је псеудоним једнога од највећих холандских писаца Едуарда Декера.

Један од најкултурнијих људи 18. века, историчар и филозоф, за кога су рекли „да је снагом свога духа испунио столеће, Волтер (1694—1778), звао се Франсоа-Мари Аруе!

У нашој књижевности псеудоними су ретки. Али је главни непријатељ Вукове језичке реформе писао под псеудонимом Јован Хаџић, док се у ствари звао Милош Светић,

Ксавер Шандор-Ђалски је Љубо Бабић, Стеван Каћански је имао обичај да се потписује као „Стари Бард“, а Прежихов Воранц је псеудоним Ловре Кухара.

ПЛАСТИЧНИ САНДУЧИЋИ

У Западној Немачкој дирекција пошта је одлучила да се поштански сандучићи производе од пластичних маса. Провидни и модерних облика, они ће заменити неукусне и гломазне металне сандучиће.

ТРЕВАГА ЛЕДА

Огромне површине на нашој планети прекривене су лебелим леденим покривачем који се никако не топи. У Совјетском Савезу налази се под вечитим ледом и снегом 47 одсто површине а у Канади на снежним и леденим покривачима — отпада 60 одсто. На Гренланду је под ледом и снегом 90 одсто а на Аљасци 70 одсто.

Због чега неки књижевници који су стекли светску славу нису своја дела потписивали правим именом, остаје углавном тајна. Хроничар или биограф понекад су давали извесна објашњења али то није никад било потпуно и у крајњој линији то није ни важно. Важније је за читаоца да зна како се стварно звао неки познати писац који је псеудонимом потписивао своја дела.

Врхунац анонимности, из које у ствари никад није ни изашао, постигао је Американац немачког порекла, писац „Беле Руже“, „Побуне вешаних“, ремек-дела „Блага Сиера Ма-

WALT DISNEY

СРЕБРАН ПУТ

АНЕГДОТЕ

„Не примамо“

Марк Твен је у младости уређивао једну ревију, али како је на њу трошио више него што је зарађивао морао је са својим многобројним повериоцима да игра „скривалице“. Са свакодневним писменим опоменама ишло је лакше — бацао их је одмах у корпу за отпатке.

Једног дана момак му предаде неко писмо и Твен прочитавши прву страну остави га на столу. — Господине, боље прочитајте и другу страну јер ту пише да ако одмах не пошаљете новац тужиће вас — рече младић.

— Врло добро! Вратите ово писмо пошиљаоцу с нашом уобичајеном напоменом: „Не примамо рукописе написане са обе стране“.

За слободу

Чувени спартански војсковођа Бразида ухватио је једном миша. Животињца га је угризла за прст и он ју је испустио из руке.

— Како јадно и мало створење — рекао је Бразида гледајући за мишем — а ипак и оно може да стекне слободу ако се за њу бори.

Духовитост обезоружава

Кад је Волтер 1722. године стигао у Енглеску народ је био толико огорчен на Французе, да је и обична шетња по Лондону за Волтера представљала опасност.

Једног дана док је тумарао улицама, гомила Лондонаца га је пратила и стално узвикивала:

— Убијте га! Смрт Французу!

Волтер се једног момента окрете и тобож огорчен и тужан повика патетично:

— Енглези! Ви хоћете да ме убијете зато што сам Француз! Али, зар нисам већ довољно кажњен самим тим што нисам Енглец?

Гомила поздрави ове његове речи и отада, до краја свог боравка у Лондону, био је миран.

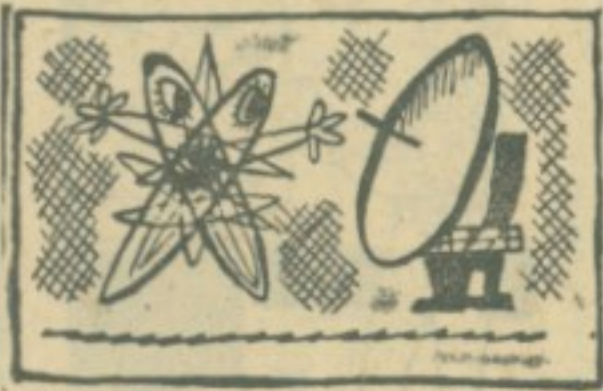
Сумње

У једном друштву у коме се налазио и амерички државник Линколн (1809—1865) водио се разговор о једном познатом историчару.

— Сумњам да се и један други човек наше генерације тако дубоко загњурно у свети извор науке — рекао је један од присутних за тог историчара.

— Да — одговорио је Лиџколн. — Али, ја исто тако сумњам да је један други човек изишао из тог светог извора сувљи од њега.

Како се односе разумна бића на другим планетама према животу на Земљи

АКО ЈЕ НА ЗЕМЉИ ЖИВОТ УОПШТЕ МОГУЋ, ОНДА ЈЕ САМО У РАДИЈАЦИОНИМ ПОЈАСЕВИМА.

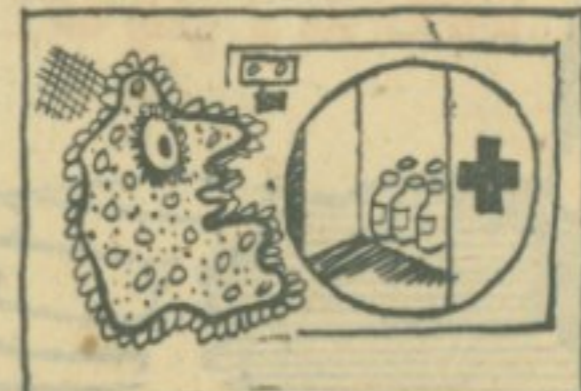
АЛА СУ ЛЕПЕ ТЕ ЖЕНЕ НА ЗЕМЉИ!

УЖАСНО СУ ПРЕНАСЕЉЕНИ ГРАДОВИ НА ЗЕМЉИ.

ЗА ПОСЛЕДЊЕ ПОЛА МИЛИЈАРДЕ ГОДИНА ЕВОЛУЦИЈА НА ЗЕМЉИ ЈЕ НЕШТО КО РАКНУЛА НАПРЕД.

НЕОВИЧНЕ ЛИ АРХИТЕКТУРЕ КОД РАЗУМНИХ ЖИТЕЉА ЗЕМЉИ!

НИЖИ СТУПАЊ ЕВОЛУЦИЈЕ — НОГЕ ЈОШ НЕРАЗВИЈЕНЕ, ПРИМИТИВНА РАЗМЕНА МАТЕРИЈА, ЈАСНО ИЗРАЖЕН ИНСТИНКТ СТАДА

Недавно је међу научницима на Јупитеру избухнула бурна полемика. Узрок спора били су загонетни радио-сигнали са Земље које је примила опсерваторија на једном од Јупитерових сателита — Ганимеду. Мишљења највећих ауторитета поводом овог невероватног открића јупитерских радио-астроноута био је посећен специјалан број научно-популарног часописа „У знању је снага Јупитера“. Превод два чланка из овог часописа објављујемо у нешто скраћеном облику.

Не и још једном не!

Говор директора Института за амонијак:

Хипотеза да је Земља насељена разумним бићима ништо није нова. Посматрачи на нашим опсерваторијама ево већ више година региструју нека необична севања и светлосне мрље на површини и у атмосфери ове, по мом мишљењу, бживотне планете. Наука још није у стању да

Са шприцем на октопода

Ловци на октопде и хоботнице из Ванкувера, града на западној обали Канаде, пронашли су метод потпуно безо

пасног зова на ове морске цинове. Њихово ново оружје у ствари је шприц за инјекције напуњен нарочитим прашком који у садејству са водом изазива свраб у телу животиње која због тога губи не само способност да напада, већ и да се брани.

Нови начин

Професор Тарков предлаже да се космички зраци употребе за испитивање подземних слојева. Ова зрачења, знатне природне моћи, различито продиру кроз разне слојеве стења а то омогућава да се одреди њихова чврстина и садржина минерала у њима.

Моторизовани кревети

Недавно су у Великој Британији приказани „моторизовани“ кревети погодни нарочито за болнице. Мали зори и електричне команде омогућавају болничарима као и болесницима да сами подигну или спусте узглавље или ноге од кревета, па чак и цео кревет да помере с једног на друго место.

Лукавији од лисице

У држави Минесоти лисице се лови помоћу крикова зечева кад су у невољи забележених на магнетофонским тракама. Овакав начин лова омогућава да се уклоне месождери којих има много у овој области одређеној као резерват за дивљач.

Добра ловина

Удружење ловаца у СССР је објавило да је 20.000 зукно убијено у току 1961. године. За последње три године број ловаца се удвостручио а више од 8 милиона рубаља је добијено за крзно.

ИМА ЛИ ЖИВОТА НА ЗЕМЉИ?

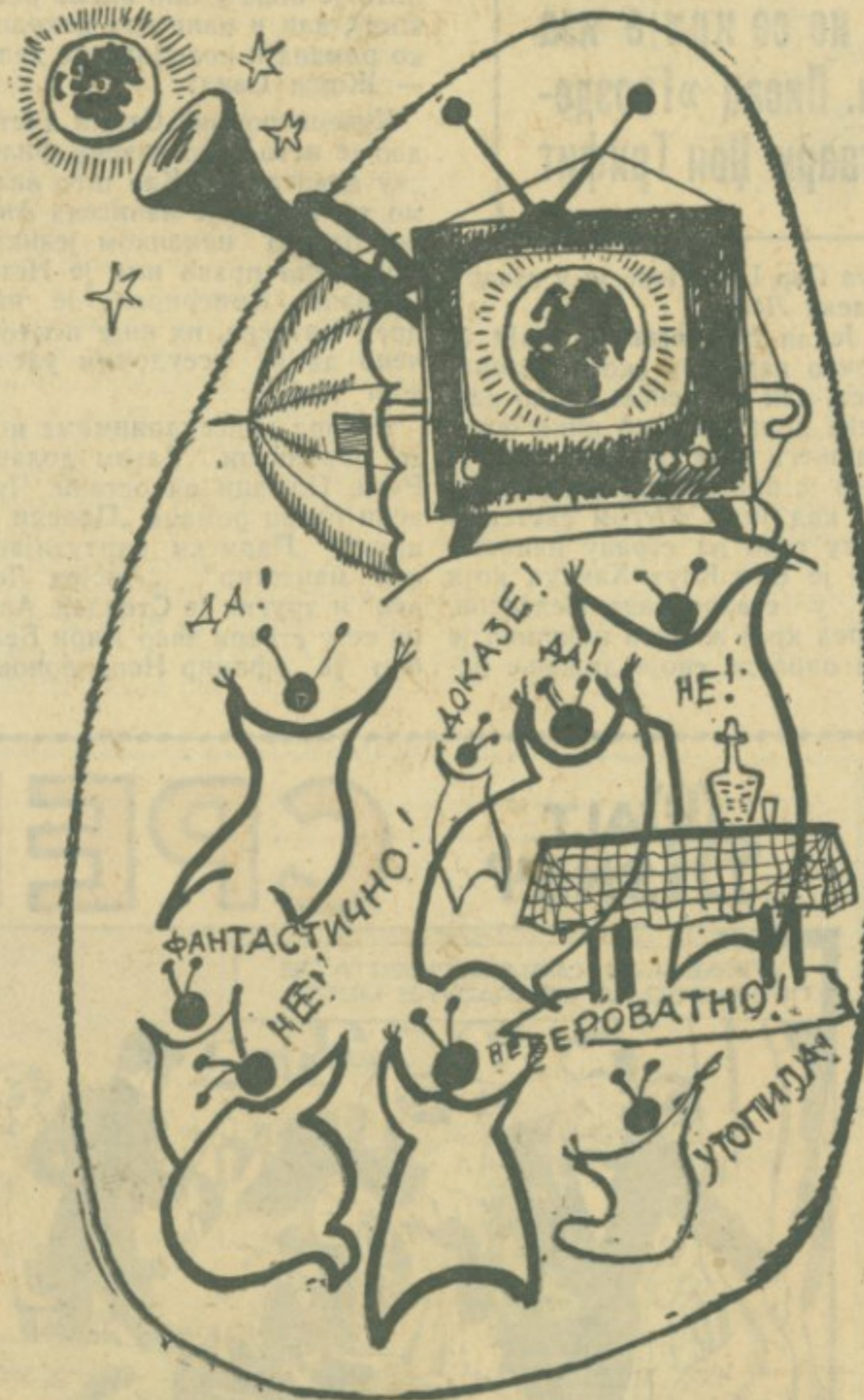
објасни ову тајанствену појаву. Немамо никаквог основа да сматрамо да посматране светлосне ефекте производе разумна бића. Ево зашто.

Сетимо се услова под којима је живот могућ. Они настају, као што је познато, само у океану амонијака. За то је потребно да у њему буду растворене све оне материје без којих не може да опстане ни једно живо биће. То су пре свега угљен-моноксид и угљен-диоксид, метан, сона киселина и цијанкалиј. Наука је утврдила да се процес размене ових материја може обављати само у амонијачној средини. У просеку живи организам садржи седамдесет и пет процената амонијака, мада њега у неким ткивима има и знатно више.

Такође се не сме заборавити да постоји горња граница температуре изнад које престаје сваки живот. Доказано је да то наступа при температури од 230 степени апсолутне скале (или минуса 43 степена од тачке мржења воде — прим. преводиоца). При тој температури разлаже се већина једињења из којих је сачињено живо ткиво и организам угине.

Постоје ли на Земљи услови за настајак живота? У нашем институту биле су извршене многобројне спектрографске анализе Земљине атмосфере. Нас је нарочито интересовало да дознамо има ли у њој једињења неопходних за одржавање живота, то јест амонијака, метана и угљен-моноксида. Показало се да садржина амонијака у Земљиној атмосфери не прелази 0,001 одсто, метана у њој нема више од 0,0025 процената, док угљен-моноксида и диоксида има у незнатним количинама. Али, то још није све.

Показало се даље да Земљина атмосфера садржи готово једну петину кисеоника — необично отровног гаса који убија свако живо биће. Чак и кад би се на Земљи, неким чудом, живот појавио, кисеоник би га сместа убио. Поред кисеоника на Земљи

САСТАНАК НАУЧНИКА НА ЈУПИТЕРУ

има и других отрова јаког дејства. Пошто је ова планета много ближа Сунцу но наш Јупитер, на њој увек царује висока температура. Због тога се оксид водоника, који се на Јупитеру среће само у малоактивном тврдом стању, налази на Земљи претежно у течном облику. Претпостављам да вам је свима познато да је течан оксид водоника (такозвана вода) један од нај

јачих нама познатих растварача. Он разара чак и метале. Поред тога, за разлику од амонијака који је без мириса и било каквог непријатног укуса, вода има одвратан укус и укус. Унета у организам она разједа ткиво тако да га ни неодложно испирање дестилацијом амонијаком не може увек спасти.

Надам се да вас је моје излагање убедило да су све хи-

потезе о могућности посвојања живота на Земљи само нагађања која немају везе с науком.

А можда постоји...

Говор директора Института за оксид водоника:

Не би требало сувише категорички говорити о немогућности живота на Земљи. Ми још премало знамо о тој тајанственој планети која толико интересује јупитерске пице фантастичних романа. Истина, у атмосфери Земље има мало амонијака, метана и угљен-моноксида. Тачно је да је више од половине Земљине површине покривено океаном течног оксида водоника. Па шта онда?

Прво, састав молекула воде подсећа на састав молекула амонијака. Потпуно је могуће да постоје такви облици живота код којих се процес размене материја може обављати у воденој средини. Разуме се да би такви облици живота били савршено неслични нама, разумним бићима на Јупитеру. Та бића могу имати потпуно другачије органе чула захваљујући којима она, вероватно, не осећају у таквом степену одвратан укус и укус што их има вода. Можда је њихово чуло вида прилагођено за друге светлосне таласе но наше очи. Није искључено да они виде свет у другим бојама него ми, да кажемо у плавој, зеленој, црвеној па чак и инфрацрвеној. И мада моје претпоставке многи научници примају као неосновану фантазију, нико још није доказао да постојање таквих необичних облика живота противуречило законима хемије.

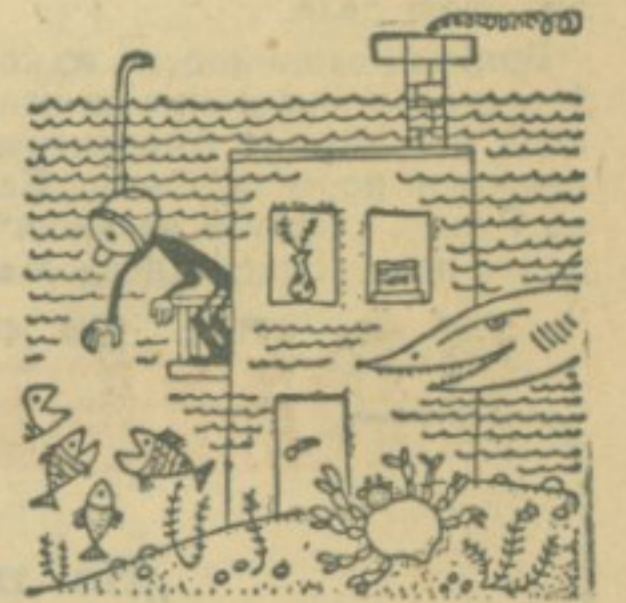
Друго, многе моје колеге у полемичарском пркосу испуштају из вида чињеницу да у неким областима Земљине лопте постоје прилично погодни услови за живот чак и са наше тачке гледишта. Говорим о поларним областима ове планете. Због релативно ниских температура вода се тамо налази у чврстом стању.

Истина, мора се узети у обзир присуство кисеоника у атмосфери, али зар се не може допустити могућност постанка живота под неколико километара дебелом слојем леда који би штитио те хипотетичне становнике Земље од погубног дејства овог отровног гаса? Можда у леденим масивима Земљиних поларних области постоје градови настањени бићима која се од нас ничим не разликују. Могуће је да су та бића створила тамо вештачку атмосферу од амонијака, метана и других корисних гасова, да су саградиле фабрике за производњу таквих хранљивих продуката као што су цијанкалијум и сона киселина, које код нас производе биљке. Зар треба сматрати фантастичном претпоставку да су тајанствени радио-сигнали позив становника Земље који у космосу траже браћу по разуму?

Наравно, ово не треба тврдити са сигурношћу али се то као научна претпоставка потпуно може прихватити.

Подводни домови

Да би се до танчина проучили становници мора, најбоље је живети уопредо с њима — сматра познати океанографски институт у Монаку. Он је поднео на разматрање

пројект о подизању подводних домована. По мишљењу творца пројекта у тим домовима, снабденим потпуним комфором, живели би научници који се баве проучавањем мора.

У почетку би се градили домови на дубини од 6 метара, а касније ће се спуштати све дубље и дубље, до 60 метара испод морске површине.

Борба за чист ваздух

— КАКО СПРЕЧИТИ ЗАГАЂИВАЊЕ ВАЗДУХА —

У Великој Британији отворена је недавно пета по реду изложба Друштва за одржавање чистог ваздуха, које се стара да се помоћу разних уређаја и опрема смањи дим и гар у ваздуху и утицај хемијских испаравања.

На преко 60 штандова били су приказани уређаји и опреме за бездимно загревање у кући и у индустрији, извлачење прашина, филтрирање ваздуха, бездимно сагоревање, за економичност и ефикасност горива.

Непрекидно се приказивао и филм „Чист ваздух“ о штетном утицају дима. Нарочито се указивало на штетност дима у домаћинству.

На штанду за угаљ исти пана је нарочито употреба чврстих горива у индустрији. Приказиван је читав историјат оних фирми које су савладале проблем дима и тиме постигле смањење издатака на гориво.

Изложено је и неколико примерака уређаја за загревање који троше горива не стварајући дим. Било је међу њима не само камина него и уређаја — комбинација камина и бојлера, циви и система централног грејања помоћу топлог ваздуха.

Удружење за развој електроенергије Велике Британије приказало је много начина да се спречи загађивање ваздуха и заштити заједница. Нарочито је ово намењено онима који су задужени да се старају о замењивању других горива електроенергијом.

Електрично загревање постоји један од начина који се сад примењује у многим новим грађевинама. Описани су и најновији уређаји за модернизацију система загревања у већ постојећим стамбеним и јавним зградама и приказани електрични уређаји за паљење чврстих бездимних горива.

Прва...

По броју аутомобила на једног становника, Француска је прва у Европи. На њених 8 становника долази један аутомобил, у Луксембургу на 9, у Белгији на 12, Немачкој на 13, Холандији на 21 а у Италији на 25.

Ради безбедности

Ако ускоро већина аутомобила постане жуто-плава — што ће наравно бити мало мототоно — треба захвалити америчкој служби за психолошка истраживања. Опиту које су они вршили показали су да кола обојена — жуто и плаво пружају максимум безбедности. Плава боја је идеална за дан и магла а жута је најсигурнија ноћу.

Нестаје их

Вилини коњаци са многих места у свету ишчезавају. Проучавања вршена у околини Вашингтона показала су да на 114 врста које су постојале у почетку овог века, 32 су потпуно ишчезле у овој области.

ДУБРОВАЧКЕ КОЛОНИЈЕ

у Србији

У близини средњовековних рудника Дубровчани су имали своје колоније и кнезове у њима. За време Турана то су биле оазе слободе

Као што су за време постојања српских средњовековних држава Срби често навраћали у Дубровник, тако су, још чешће, Дубровчани залазили у Србију, било по дипломатском или трговачком послу. И не само да су долазили него су се ту и настањивали и временом створили читаве насеобине проносећи по Србији и другим балканским земљама културу свога прада. Те дубровачке насеобине у Србији биле су углавном у близини рудника, који су их највише интересовали.

Подизање рударства на Балканском полуострву почело је у IV веку, а достигло врхунац на крају XIV и почетком XV в. У Србији су први почели копати руде Саси, а за њима одмах Дубровчани који су били златари на гласу. У близини рудника они су подизали читаве градове, уредне, чисте, по типу свог родног града.

Један од најстаријих рударских градова био је Рудник. Велики рудокопи из којих се вадило сребро и олово, налазили су се на подножју Штурца где је подигнута и ковница сребрног новца и накита. Осим Дубровчана који су ту имали велику колонију са својом црквом и школом, било је и много Сплићана, Трогирана и Арнаута Климента. Консул или мали кнез насеља био је увек Дубровчанин.

Рудник је највише цвjetaо за владавине краљева Уроша II, Милутина и деспота Ђурђа Бранковића, а 1372. подигнут је манастир који су касније порушили Турци. Северозападно од Рудника биле су још и данас развалине града Островице где је била дубровачка колонија, која се по мишљењу неколико пута у XIV и XV веку.

У трговачком месту Плана, на десној обали Ибра према ушћу Студенице, били су српски рудници, а у непосредној близини и велике топлионице гвожђа. Дубровачка колонија је имала и овде свог консула или малог кнеза. Знамо да је Република 12. јуна 1388. поставила за консула у Плани господара Марина Бениса,

а у поручи Радише Павловића из 1414. помиње се дубровачка црква и свештеник у Плани.

Дубровачких колонија било је и у местима Козачи, Ливада, Остраци, а у Капоринима уз Дубровчане су живели и Саси.

Северноисточно од Вучитрне, односно источно од Митровице лежала је највећа варош у целом овом крају, Треча. Њено доба цветња пада у прву половину XV в. У великој дубровачкој колонији, која је вадила сребро из рудника, било је и племићких породица: Сорго, Менчетић, До балас, Башиљо, Проданели. Консул у Тречи вршио је ту исту дужност и у Вучитрну. Осим Дубровчана у Тречи је било и много Сплићана који су такође били подложни дубровачком консулу.

У планинском крају између Косова и Јужне Мораве, 5 километара источно од Приштице, од 1350—1450. развила се једна од већих вароши у унутрашњости Балканског полуострва — Ново Брдо, које се први пут помиње 1326. године за владавине Стевана Дечанског.

У Новом Брду била је главна дубровачка колонија, која је све наредбе и весте из Дубровника преносила околним колонијама. Почетком XV в. у Новом Брду су као великозакупци или власници рудокопа били познати племићи: Бо балас, Бенуси, Пуцић, Рањина, Рести, Бона, Кабога, Гучић, Гундулић, Сарака и други. Парох те колоније Иван протонотар Рашке, био је ми-

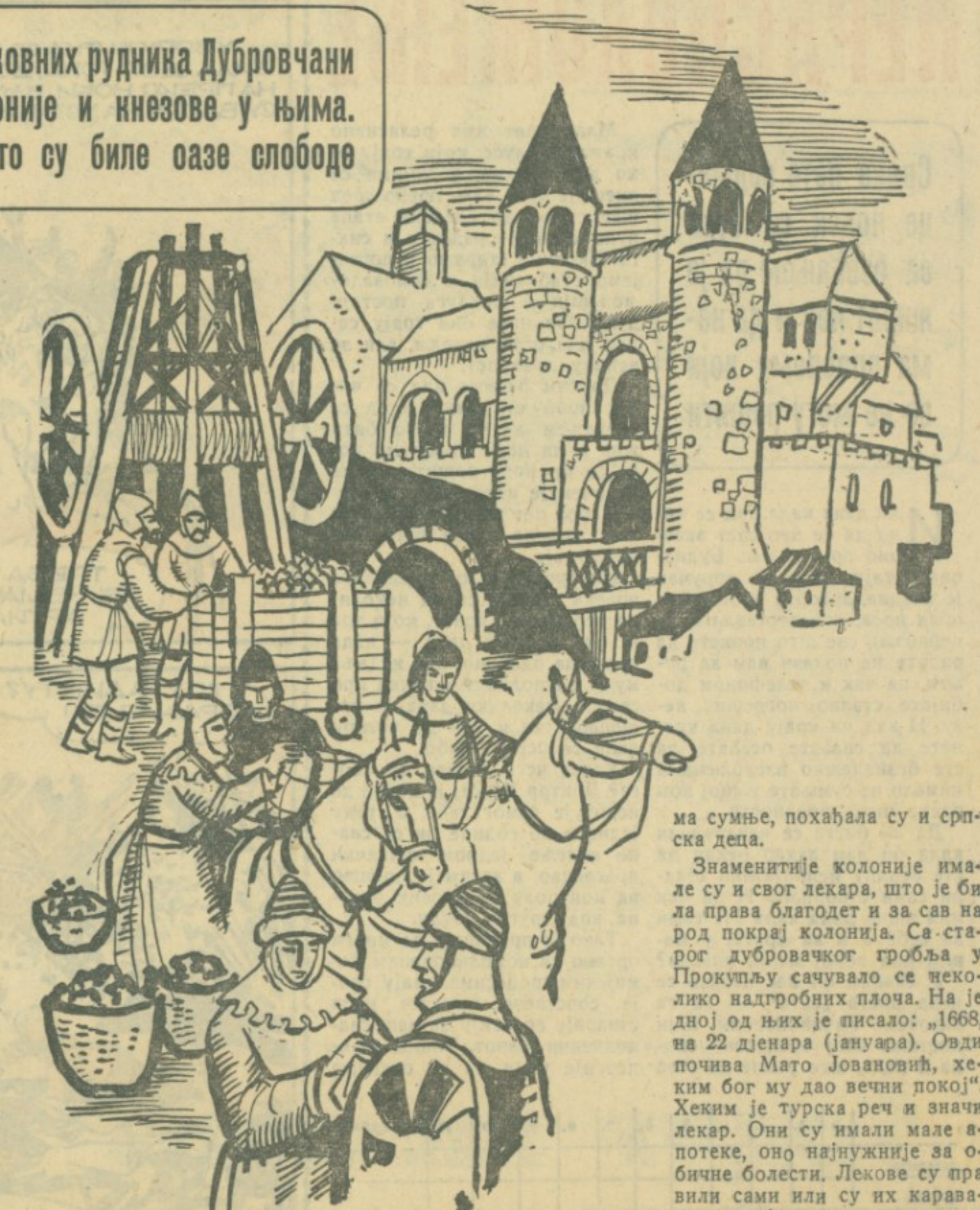
нистар финансија код деспота Стевана Лазаревића, што нарочито показује колики су углед Дубровчани уживали у Србији. Дубровачке колоније су биле још у Јањеви, у Брсковоу на горњем Лиму.

Извоз и увоз био је углавном у рукама Дубровчана. И данас постоји повеља из доба Стевана Првозвечаног, којом он допушта Дубровчанима „да греду с трговином у земљу краљевства ми и где греду у које место или у Брсково или и где заде, да им није никоје неправде ни успљенија“.

Дубровчани су извозили из Србије сребро, олово, бакар, и друге ковине и богатили ризнице свога града-републике, а за узврат стварали културно средишта, која су благотворно утицала на живот нашег народа.

Нарочито за турског царства кад су само дубровачке колоније биле поштеђене пропасти, остале су као нека острва где се слободније дисало и где се могло културно развијати. Ту слободу уживали су не само Дубровчани него и сви који би се настанили у њима, дакле и Срби, који су такође били ослобођени харача и јаничарства, и данка у крви.

У правима и повластицама није било никакве разлике између правих Дубровчана и осталих поданика. У једној заповеди поклицара Маројнице Кабоге и Ђура Буће, упућеној из Цариграда 14. новембра 1677. свим дубровачким колонијама, каже се: „Свијем нашијем трговцима и остали-

јем од наше нацијони и онијем који уживају наше привилегије и што је под нашом сјени, не плаћају Турком данак“.

На овај начин, ако је ма где у Србији и на Балкану било мало слободе, за то се има за хвалити Дубровачкој Републици.

Дубровачке колоније биле су одиста културна средишта у Србији. Имали су не само у рударским него и у трговачким градовима своје „факторије“, односно цркву и око ње извесне зграде и станове за трговце. Оваквих факторија било је у Београду, Нишу, Скопљу, Приштини, Новом Пазару, Призрену и другде.

У сваком месту поред цркве постојало је и дубровачко гробље, лепо уређено, ван града, опасано ѕидом, које су називали „градинам“. Уз цркву је у свакој колонији била и школа где су учитељи углавном били свештеници али је било и правих учитеља, нарочито у већим колонијама. У мањим су поучавали децу поједини трговци. Те школе, не-

ма сумње, похајала су и српска деца.

Знаменитије колоније имале су и свог лекара, што је била права благодет и за сав на род покрај колонија. Са старог дубровачког гробља у Прокупљу сачувало се неколико надгробних плоча. На једној од њих је писало: „1668, на 22 дјенара (јануара). Овди почива Мато Јовановић, хеким бог му дао вечни покој“. Хеким је турска реч и значи лекар. Они су имали мале апотеке, оно најчистије за обичне болести. Лекове су правили сами или су их караванима, који су полазили из Дубровника на исток, добављали из свог града, директно из апотеке зване „Мали браћа“, која је постојала још од тринаестог века, па и данас ради, те је једна од најстаријих у Европи.

У Србији заслужује нарочити помен дубровачка штампарија у Београду коју је основано 1552. године Трајан Гундулић.

Дубровчани су имали у Србији и разна трговачко-културна друштва. Најпознатије је „Друштво св. Лазара“ у Београду које је имало свој печат а и грађанску и казне на власт над свим Дубровчанима у Београду.

Тако су и изван ѕидина свог родног града, на Балкану, на рочицу у Србији, одакле су црпљили велике материјалне користи, Дубровчани постали пионири културе за време мрачног турског господарства.

ДВЕ ГОДИНЕ С МОНА ЛИЗОМ

Године 1911. из Лувра је нестала слика Мона Лизе. Две пуне године нестанак чувене слике остао је загонетна

И поред огромне вредности ових украдених слика, крађа „Мона Лизе“ из париског Лувра остаће највећа „уметничка крађа“ извршена до данас.

Две пуне године Вињенцо Перуђа био је срећни и једини поседник „Мона Лизе“. Читав свет узбуђивао се због нестанка чувене слике, полиција је трагала за њом,

али без успеха. Вињенцо Перуђа био је један слабо плаћени службеник у Лувру. Он се није разумевало у уметност и није имао појма о новчаној вредности слика које су висиле на ѕидовима велике зграде у којој је био запослен. Вињенцо је видео само једно: Мона Лиза је била чаробно лепа.

Њен загонетни осмех, подсећао је Вињенца на једну италијанску девојку, Матилду, коју је он у младости волео. Матилда је изгубила живот у једној уличној тучи у Паризу. За Вињенца је слика Леонарда да Винчија била портрет његове једине љубави у животу.

Перуђа је одлучио: слика мора да буде његова. Актајно буде имао преточи-

ма „Мона Лизу“. Матилда за њега више неће бити мртва.

У понедељак 22. августа 1911. године Лувр је био затворен за публику. Фотографи, на основу чијих се снимака праве уметничке репродукције, хтели су на миру да раде, а поред тога требало је да занатлије изврше на рамовима неке ситне оправке.

Перуђа је дошао на посао веома рано. Упутио се право у одају где је висила „Мона Лиза“, понос Лувра. У близини није било ни живе душе.

Муњевитом брзином зградио је Перуђа са ѕида „Мона Лизу“ и однео слику, високу 66 и широко 50 сантиметара, у један забачен ходник који је водио у просторију за умињавање. Ту је извадио из рама слику, завио је у ролну и сакрио испод свог радног мантила. Нешто касније, непримећен, напустио је зграду и исто се тако непримећен вратио у њу. Све је било готово пре почетка редовног радног времена.

Чим је примећен нестанак „Мона Лизе“ Лувр је био херметички затворен. Број чувара и стражара био је више него удвостручен. Али, све је било узалуд. Нестанак слике остао је загонетна.

Празан рам био је откривен у ходнику. Са оно мало забрљаних отисака прстију на њему полиција није могла ни-

шта да учини. На малог, безначајног чиновника Перуђу није пала ни сенка сумње. Јер, сви су веровали да је слику украо неки вешт провалник који је некако успео да се увуче у зграду.

Док су директори Лувра и најспособнији криминалози проводили бесане ноћи, Вињенцо Перуђа наставио је мирни живот у једној скромној собици недалеко од Лувра. Две године касније сам он показао им је пут којим су дошли до слике око чијег су нестанка за то време биле испредане праве бајке.

Вињенцо Перуђа био је заплао у тешку оскудицу. Због тога је писао трговцу уметничких слика Алфреду Герју у Фиренцу и понудио му слику на продају. Гери је најпре помислио да му се опет обраћа неки душевни болесник, што се често догађало, али је ипак одлучио да ствар провери.

Стигавши у Париз прво је обавестио полицију, а затим је отишао Перуђи. Један поглед на слику био је довољан. Била је то нестала „Мона Лиза“.

Перуђа је ухапшен. На сусрету медицински стручњак назвао га је „безопасним људак“. Он није био свестан тежине свог поступка. О својој љубави према Матилди толико је потресно причао да су у судници заплакали чак и неки окорели правници. Уосталом, приложене фотографије показале су да је Матилда заиста невероватно била слична Мона Лизи.

Овај јадник није у срцу ни лопов ни преступник казао је бранилац у својој завршној речи залажући се за благу казну. Судије су се сложиле с њим: Вињенцо Перуђа осуђен је само на 380 дана затвора.

За свега нешто више од годину дана само из енглеских галерија било је украдено уметничких предмета у вредности од преко две милијарде динара. Не прође ни месец дана а да листови не објаве бар једну вест о крађи каквог уметничког предмета у овом или оном чувеном музеју или галерији.

У Лондону је недавно криминалистичкој полицији пошло за руком да пронађе 35 слика које је неки спретни гангстер украо из познате О'Хара галерије. Вредност ових слика које се нису могле уновчати јер су о њима били обавештени сви стручњаци и трговци уметничким предметима, износи преко 960 милиона динара.

ТРАГЕДИЈА РЕКОРДА

Италијанска дактилографкиња Бела Берети стекла је титулу светског рекордера у брзом куцању. На такмичењу у Милану постигла је 6.100 удараца за десет минута. И док другима рекорди доносе славу и приходе, светској рекордерки је запретила опасност да се нађе у улици. Последица намењена да је отпусти јер је постала непродуктивна на свом послу — уместо да преписује пошту она непрекидно прекуцава књиге како би сачувала кондицију.

ПРИВЛАЧНА РЕКЛАМА

У западнонемачком граду Манхајму један попластичар је у свом излогу истакао овакву рекламу: „У свом животу један здрав човек поједе 15 говеди и 4 телета, 8 свиња, 30.000 јаја, 5 хиљада килограма кромпира, 6 хиљада хлеба и 2.500 килограма шећера. Неће вам шкодити ако поједете још коју земичку или парче торте“.

НЕОБИЧНА ПОЛИЦИЈА

„Полицијске трупе“ у саставу од 400 ђурана и петлова образовали су сељаци у Кантону Глазис. Потребно је да оне изврше напад против пужева који „окупирају“ њихова поља под детелином. Уобичајена средства за уништавање пужева су се показале неефикасним а пужеви за ђуране и петлове представљају такав деликатес да их они са успехом уништавају и ослобађају стоци сочна детелишта.

РАСПОЛОЖЕЊЕ — НЕРАСПОЛОЖЕЊЕ

Сваке пете седмице човек се буди са осећањем да је живот леп и да нема проблема који се не могу решити

Има дана када нам се чини да се цео свет заварио против нас. Будилник затаји, кафа за доручак је хладна, аутобус побегне испред носа, претпостављени је нервозан, све што почнете да радите не полази вам за руком, па чак и телефоном добијате стално погрешну везу. И кад на крају дана кренете да спавате осећате да сте безнадежно изгубљени и нимало не сумњате у свој ком плекс ниже вредности.

Да ли бисте се изненадили када би вам лекар рекао да сте већину непријатних ствари сами створили? И да чак има више дана када сте сами за себе а и за друге, у мањој или већој мери, опасни?

У сваком од нас налази се нека врста „сат“ — да га назовемо емоционалним, који достиже свој тренутак успона и пада, што утиче да ства

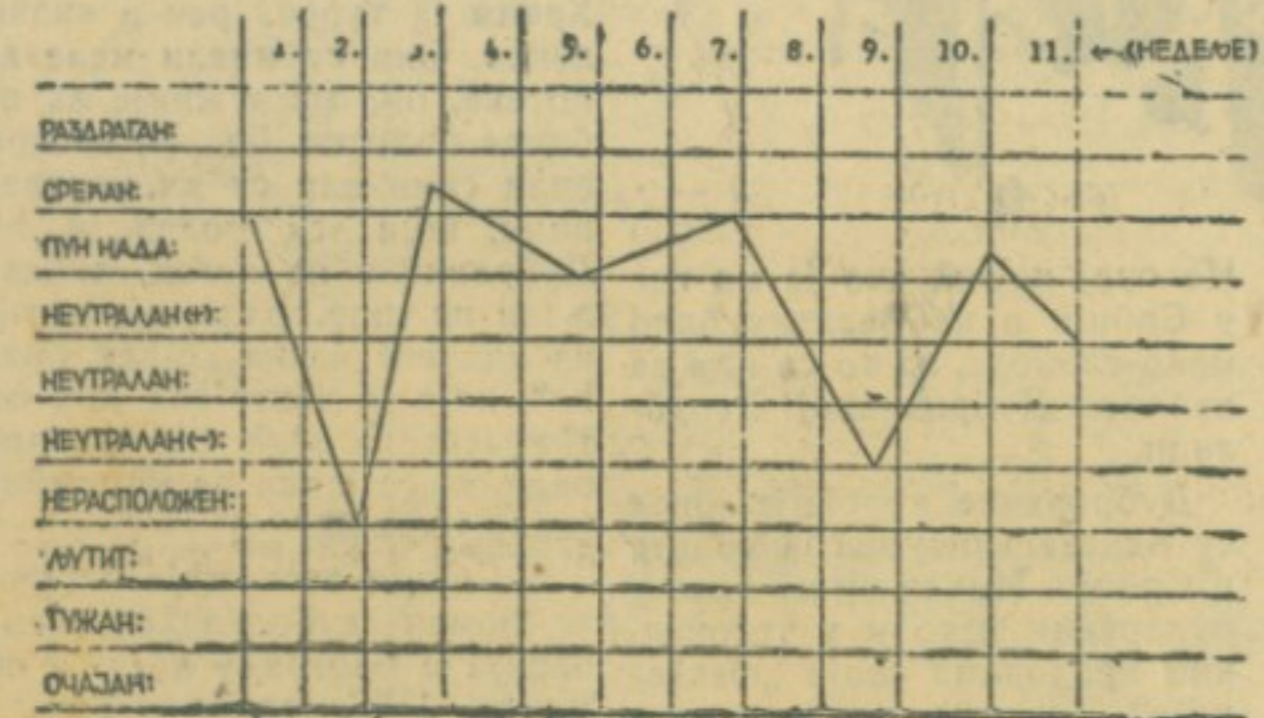
Млад свет има релативно кратке циклусе, који трају око две недеље, у којима се смењује пуни елан преко средњег стања до следеће етапе пуне животне радости и снаге. Уколико старимо и постајемо стабилнији и самозадовољнији и циклуси постају дужи. За неке они трају седам или осам недеља, али за већину само пет.

Другим речима кад се човек пробуди једног дана са осећањем да је дивно бити жив и да нема проблема који се не могу решити, може да очекује исто такво осећање кроз пет недеља или онолико колико његов лични циклус траје.

Циклус одраслог нормалног човека састоји се од неколико периода — првог, који траје око недељу дана — када се осећа одлично, две недеље му је расположење изнад просечног, неколико дана је индиферентан и три до четири дана се осећа слабо.

Услед чега долази до овога? Доктор Херсеј је почео да испитује самог себе. У току једне и по године он се сваке недеље једном физички прегледао, а затим је прешао на контролу рада свих органа код других људи.

Тако је пронашао да многи органи са компликованим хемијским процесима, имају своје сопствене циклусе када стварају енергију за наш свакодневни живот. Вишак те енергије чини да се осећамо

СВАКЕ НЕДЕЉЕ ИЗРАЧУНАЈТЕ КАКВО ВАМ ЈЕ БИЛО ПРОСЕЧНО РАСПОЛОЖЕЊЕ. ОВАЈ ГРАФИКОН ПРЕДСТАВЉА ЈЕДАН ИЗМИШЉЕН ЦИКЛУС ОД 11 НЕДЕЉА.

ри које се дешавају око нас примамо овако или онако.

Жена која чека да јој муж буде добро расположен да би му затражила да јој нешто купи, користи ту чињеницу. Тако исто и послован човек само у одређеном тренутку отпочиње преговоре о послу који жели да закључи.

У ствари свако реагује према том унутрашњем механизму. После двадесетогодишњег рада на изучавању овога стечено је научно објашњење шта се дешава у људима. Доктор Рексфорд Херсеј са универзитета у Пенсилванији посветио је готово читав свој живот изучавању емоционалних циклуса у људима. Све је почело када је он, познати психијатар и стручњак за проблеме рада, почео да изучава једну групу радника који су радили на железници не би ли пронашао под којим условима показују најбољи ефекат рада и кад се они сами најбоље осећају.

Разговарајући са сваким и по више пута дневно, он је направио графиконе о расположењу људи, које се мењало са умором и нестрпљивом приликом разних врста послова. Неки пут су они и без утицаја околине показивали осетне промене у расположењу чак и за дуже време.

Тако је он тек тада приметио да се ти периоди понављају у одређеним временским размацима.

Настављајући своја истраживања у том правцу са радницима и службеницима у разним гранама друштвене делатности и индустрији, дошао је до сазнања да сви људи имају извесан циклус расположења на који спољни услови не утичу много.

снажнијим и бодријим, због чега постајемо тако активни да утрошимо сву нагомилану енергију. Пре него што наш систем успе да створи нову „снагу“, осећамо се потиштени и уморни.

Интересантно је да онда када смо на позитивном делу нашег емоционалног циклуса, одолевамо и болести и умору, док се напротив у другом делу много лакше подлеже болестима, замору, нерасположењу.

У овај графикон доктора Херсеја покушајте да искрено унесите податке сваке недеље. Кроз три месеца ћете имати тачну слику свога емоционалног циклуса.

Доктор Херсеј саветује да се човек у периодима „рђавог“ расположења држи следећих правила:

- 1) Пазите на исхрану и спавајте више него обично;
- 2) Покушајте да промените околину и спољне утиске. Шетња кроз шуму, фудбалска утакмица или пливање могу вам много помоћи.
- 3) Испланирајте да своје важније и теже послове обавите оних дана када, по вашем циклусу, треба да сте расположени а оставите лакше задатке за дане када будете имали мање физичке енергије.
- 4) Никада не кривите „судбину“ за оно што вам се догоди јер, у крајњој линији, на све ствари можете утицати својом вољом и познавањем њихове природе.

Горе је табела на основу које ћете сами саставити карту својих емоционалних циклуса. Два пута дневно у 10 пре подне и у 3 по подне ставите Х испред оне речи која најбоље означава, ваше тренутно расположење.

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ
ВИКТОРА ИГОА

ОСВЕТА

Судија за саобраћајне преступе у граду Мемфису у Сједињеним Државама осудио је учитељицу Мабел Чајлдс због саобраћајног преступа на новчану казну — од два цента. На тај начин вратио јој је мило за драго, јер је она казнила његовог сина због непажње на часу истом сумом, коју је отац морао да уплати у школску благајну.

Цена америчких реклама

Америка, колевка модерне рекламе, заузима прво место у свету по начину и обиму оглашавања преко штампе, радија, неонске светлости итд. Али у последње време, откако је телевизија све популарнија она служи и за пропаганду.

Док је пре дванаест година (1949) новчани удео телевизије у огласима износио 5,2 милијарди, прошле године он се попео на 11,8 милијарди динара.

Прво место у рекламирању заузима још дневна штампа. Али док је у 1949. њено учешће износило 36,8 одсто, у прошлој години се смањило за преко 6 процената и износи 30,6 одсто укупних издатака на рекламу. То значи, да је дневној штампи за огласе исплаћено нешто преко две милијарде, а прошле године 3720 милиона. Укупна примана дневне штампе за оглашавање се повећала су се за 1 милијарду и 72 милиона у прошлој години, али су процентуално према издацима на саму рекламу, опала.

Недељни часописи и ревије такође имају знатан приход од огласа: у прошлој години нешто мање од једне милијарде. Приходи од огласа преко радија нагло су опали у корист телевизије, али су прошле године ипак износили 708 милиона долара.

Сем ових начина оглашавања веома је распрострањена реклама путем поште, јер се директно упућује појединцима. Ова врста рекламе чини 16% укупних издатака на пропаганду појединих предузећа или близу две милијарде долара.

Најзад, око две милијарде долара утрошено је прошле године на рекламу на панонима поред путева, на плакате по улицама и остале начине рекламирања.

ЦРНО МОРЕ И ЊЕГОВЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Када је и како постало Црно море? Зашто у девет десетина воде Црног мора нема живота? Шта је Море Зернова? У Црном мору живи 37 врста слатководних риба

У Црно море се одводњава 69,5 посто површине Југославије. Због тога би требало да упознамо његове природне особине јединствене у свету. То важи нарочито за његову воду, веома загађену сумпорводником.

Црно море је остатак једног праисторског мора

Пре нешто више од 15 милиона година у јужној Европи је постојало велико море — од долине Роне у Француској па до Аралског језера у Совјетском Савезу. Научници су га назвали Паратетис. Због издизања планина Карпата оно се распало на два већа језера; западно од Карпата Панонско језеро, и источно Понтичко. Пред почетак леденог доба отекла је готово сва вода из Панонског језера кроз клисуру, коју је нешто касније наследио Дунав наставивши да је и даље продубљује. Према томе он није створио Берданску клисуру, него ју је наследио од отоке ишчезлог Панонског језера.

За разлику од Панонског Понтичко језеро се одржало. Али, пре више од 600 хиљада година и оно се распало на три мања басена; Црно море, Каспијско и Аралско језеро. У то време а и касније они су били повезани мањим језероузима што нам објашњава сличност између њиховог живог света па чак и неких врста риба.

У току свог постојања басен Црног мора је био више пута у вези са Средоземним морем. Тада је његова вода постајала слатка, па су је настављали многи представници живог света Средоземног мора. Али, повремено су прекидане те везе, те је вода Црног мора постајала слатка и наславале су га слатководне рибе, док су оне привикнуле на живот у сланој води, или морале да се прилагоде новим условима или су гинуле. Садашња веза Црног мора са Средоземним преко Босфора и Дарданела настала је пре 5 хиљада година. Према томе, Црно море је у геолошком погледу веома младо.

Загађена дубинска вода

Али вода Црног мора подсећа на леш који се распада. У дубинама испод 150 м она је толико загађена смрдљивим и загушљивим сумпорводником, да у њој практично нема живота. Прорачунато је да ту има преко 16 хиљада

кубних км сумпорводника у гасовитом стању. Стварају га нарочите врсте бактерија, за чији опстанак није потребан кисеоник па се зато називају анаеробне бактерије. Има их у несхватљивим количинама: само у једном граму осушеног муља са дубине од 2000 м има их око 270 милиона. Али, зато изнад дна нема ни једне једине живе рибе или алге. Постоје само њихови остаци који се полако распадају.

„Живи слој“ Црног мора о'бухвата само 13 посто целокупне његове запремине, док је осталих 87 посто готово мртва и непокретна вода. За обнављање дубинских вода Црног мора потребно је 2.500 година. Због свега овога неки атомисти предлажу да се бездани Црног мора искористе за потапање опасних радиоактивних отпадака. По свој прилици његово дно ће и бити засејано смртоносним токсинама, јер, и када би се појавили на површини — а то може бити тек у 45. веку — не би били много опасни.

Црно море има само 7 острва!

По својој површини Црно море је три пута веће од Јадранског. Дугачко је 980 км, а на најужем месту између оба леа Крима и Мале Азије широко је колико Јадран на најширем. Дубље је од нашег мора; у средини Црног мора, чије дно представља готово непрегледну потопљену равницу, измерена је дубина од 2.245 м и означена у свим атласима. Међутим, највиша нам је његова просечна дубина — 1.251 м. Ако ту бројку помножимо са површином (423.488 км²) добићемо количину воде у његовом басену — 529.954 км³. То је заиста велика маса — Сава би морала тећи 9480 година, а све притоке Црног мора 1325 година, да би донеле толику количину воде, колико је сада има у његовом басену.

Дак висина таласа на Црном мору достиже 6 м, разлика нивоа воде од племе и осеке износи свега 8 см! Трагично плима и не постоји. И острва су врло ретка: има их укупно 7 — Змијско, Березан, Долги, Царилгач и Гендеровска Коса у северозападном и плитком делу Црног мора, а Мегало-Низан испред бугарске и Кефкен испред

турске обале. Она су мала и учртана су само у картама крупнијих размера.

Живи свет Црног мора

У вези са својом прошлешћу Црно море има тр'јаке представнике живог света: најстарији су они који су живели још у водама Паратетиса, тзв. реликти. Само међу рибама има 31 реликтна врста. Другу, млађу групу, чине „усељеници“ — 112 врста риба које су дошле из Средоземног мора и чине већину његових садашњих становника. Посебна занимљивост су слатководне рибе — 37 врста — које настањују мање слане воде Црног мора. Најзад у Црном мору живи и милион делфина које годишње улове на око 40 хиљада.

На дну мора које није загађено сумпорводником, углавном у плимем северозападном делу, живе многи представници песковитог и муљевитог дна, чија је укупна тежина процењена на 20 милиона тона. У „живом слоју“ поред риба постоји око 70 врста сићушних рачића, црва и других животињица, којима се хране рибе. Таквих животињица у целом Црном мору има око 7 милиона тона, а половина живи у површинском слоју до 50 м дубине.

У водама Црног мора од 60—80 м дубине расте 221 вр-

ста биљака. Највише има алге филофоре; југоисточно од Одесе постоји пространо филофорно поље које је открио руски академик С. А. Зернов. У његову част је тај део Црног мора са површином од око 10 хиљада км² назван Море Зернова а тежина филофора у њему износи око 7 милиона тона. У целом Црном мору има још 8 милиона тона таквих алги. Све остале алге тешке су укупно пола милиона тона, управо има их око 30 пута мање од филофора. Према томе, Црно море би требало прозвати Море филофора, као што је централни део Атлантика назван Саргасовим морем због

огромних маса мрких саргасум алги, које су се тамо толико нагомилале да чине читаву пловеша острва. Поред крупних биљака у водама Црног мора живи и око 150 врста једноћелијских биљчица: у једном литру воде има их до 10 милиона, али на дубинама, тамо где постоје сумпорводник, нема ни једне!

Рибе — путују!

Упролеће кроз Босфор долази у Црно море маса риба из Мраморног, Егејског и Средоземног мора: туњ, сардина, пелагида, скумбрија и друге. У исто време јата црноморских риба из западног

дубљег дела одлазе на прехрану у најплићни део Црног мора — између Крима и ушћа Дунава. Један део риба улази кроз Керченски мореуз у Азјско море, које је у ствари највећи залив Црног мора, а по улову рибе најбогатије море на свету: 8 тона рибе на сваки км² морске површине!

Ујесен се рибе враћају у рејоне из којих су пошле упролеће. За време њихових пролаза кроз Керченски и Босфорски мореуз, рибари имају много посла, и труд им се богато исплати. Само у првом мореузу улови се упролеће до 20 хиљада тона.

Има ли чуда?

Често, многи људи говоре да у медицини има чуда. Када неки болестник оздрави од тешке болести, сматра се да је то чудо. Међутим, некада се могло говорити о „чуду“ када медицина није располагала довољним бројем чињеница, него се претежно ослањала на искуство појединих лекара и врача. Тада се могло говорити о „чуду“, јер лекари најчешће нису знали тачно од које је болести пацијент боловао.

Данас медицина располаже великим бројем тачно утврђених научних чињеница, дугогодишњим лекарским искуством и вештином, те због тога у медицини никако не може бити чуда. Оно се може „догодити“ само ако дијагноза болести није састим тачно постављена, ако околности под којима се болест испитује нису такве да пружају све могућности које данас медицинци стоје на располагању

за утврђивање болести, ако је лекарско знање недовољно и несавремено а може бити да се и поред најтачнијих испитивања болест не може да утврди. У том случају, ако болест узме други ток него што лекар предвиди то није чудо, него је резултат недовољног или непотпуног испитивања или недовољног лекарског знања.

Говори се често да и при највећим открићима у науци чудо или срећа играју главну улогу. Спомине се да је и откриће пеницилина било последица среће. Кроз отворен прозор лабораторије у којој је радио сер Александар Флеминг, ношена ветром улетела је спора пеницилијума која је пала на културу стафилокока и загадила је. Врло је вероватно да би бактериолог па можда и искусни

научник, културу стафилокока бацио као загађену. Мала није желео такав оглед, Флеминг је запазио његов резултат и из тога је произишло једно од највећих открића нашег века. Може ли се рећи да је Флеминг имао среће? Он је искористио случајну чињеницу коју сваки други на његовом месту не би запазио. Може ли се то узети као случајност што је Пастер постављен у Лиљу и што га је један пивар запитао о неким болестима пива и што се он на тај начин заинтересовао за проблеме који су га довели до открића микроорганизама? Вероватно да није постојао овај стицај околности Пастер би можда на другом месту дошао до неких не мање важних открића. У томе лежи игра случаја или срећа.

које крију бесконачни низови новог. Уколико наука напредује, утолико циљ измицаче. Али то не треба да нас обесхрабри, јер наука, а медицина нарочито, дала је до сада такве резултате који су показали да више нема чуда, него да захваљујући научним чињеницама човечанство живи срећније и боље.

НАЈЧАСНИЈИ ПРОВАЛНИК

— То је био најчаснији провалник кога смо икад упознали — изјавили су један јувенил и његова жена за лопова који им је однео накит у вредности од преко хиљаду долара. Домаћину је он каваљерски понудио вискијем иако сам није пио, јер, како је рекао „за време рада никад не узима алкохол“. Пошто је покупио накит, телефоном је позвао полицију да ослободи брачни пар који је, да га не би „ометало у послу“, био чврсто везао ужетом.

ОТКАД СЕ ЉУДИ РВУ

У старој Грчкој рвачи су излазили пред публику са телом премазаним уљем и посутим песком. Хватали су се у коштац према утврђеним правилима. Победу је односио онај ко противника трипут обори на земљу. Ударци ногом или руком били су забрањени. У то време се много штошта доводило у везу с боговима па и рвање, јер су се оваци, слично легендарним боговима, борили без оружја, прса у прса.

Гледаоци су са великим интересовањем пратили борбу. Победник је слављен као херој о коме су песници писали стихове а вајари њихово тело овековечавали у мрамору. Многе античке скулптуре атлета, представљају олимпијске победнике. Правила рвачке вештине Грци усвојили су касније Римљани.

Укрштање снажних руку није било познато само у Грчкој и римској држави. У свим људским заједницама човек је одабирао партнера са којим ће да окуша снагу и храброст. У средњем веку, рвач

ке приредбе су држане на сајмовима, о свечаностима или за време недељних забава под ведрим небом.

Витешке игре наоружаних војника такође су веома старе. Једна од најстаријих и најлепших игара код нас је свакако сињска алка. Али, у току векова, услови су утицали да рвање добије и један други, професионални вид, ка да су рвачи и материјално заинтересовани. Најпознатији начин изопачења аматерског рвања је амерички кеч. И његов назив „кеч ез кеч кеи“ — „шчепај га како можеш“, јасно показује да у тој вештини нема ничег спортског и племенитог.

Међутим, ако су народна рвања на лединама углавном ишчезла, не значи да је нестала и сама вештина. Ново, спорско рвање у затвореном простору све више се шири у облику јапанског „џуда“. Тако је стара љубав за витешким супротстављањем голе снаге, храбрости и вештине добила нову форму.

ЛОВ МАЧЕТАМА НА КРОКОДИЛА

КРОКОДИЛУ ТРЕБА ДОВОРО ВЕЗАТИ ЧЕЉУСТ ЈЕР ИАКО МАЛИ ОН МОЖЕ ДА ВУДЕ ОПАСАН

На меком тресетном земљишту крај лагуне крокодил вам се може наћи под самим ногама

Идемо према Лагуни-дел-Тесоро да би се видели са Ки коом Алсугарем. Тамо, где се канал сједињује с лагуном, стоји његов дућан. Али, њега данас нема у њему.

— Он ретко овде свраћа — кажу нам. — Тамо је, код касимбе.

У ограђеној касимби (касима бе су нека врста јаза начињених у приобалном блатишту и повезаних између себе) као брвна леђа се на води љушкају крокодили. Око оград — гужва. Људи стоје и посматрају их.

— Има их четрдесет и осам и сви су из Лагуни-дел-Тесоро — одговара Кико на наше питање.

— Можемо ли да пођемо с вама у лов?

— Има један крокодил... Тражимо га више од месец дана... Може се догодити да само бадава изгубите време

Ипак смо наговорили Кикоа да нас поведе. Чекамо чамце. А за то време Кико прича о ловачким доживљајима.

— Крокодил може да трчи

по тврдој подлози готово исто тако брзо као пас, па чак и да скаче до висине равне дужини његовог тела. Пре неколико година ловили смо у срцу блатишта. Тамо има много крокодила. Стигли смо на место лова касно у вече, исекли од грања мотке и од њих начинили неку врсту платформе да бисмо ту преноћили. Тада смо ловили пушком. Стамнило се. Изненада се испод нас зачуо неки шум. Мој сапутник завирио је под платформу. Није ни успео да опадне. Крокодил је скочио и ујео га за чело.

— Зар су толико крволочни?

— Само кад су гладни. До душе, има места где су крокодили ратоборнији и свирепији. Не зна се због чега, али тако је.

— Крокодили се лове само пушком?

— И мачетом. У воду спустите нож, машете њиме тамо-амо и они допливају. Тада их убијате неочекиваним ударцем по глави.

Он прича о томе као о најобичнијем послу.

Најзад, долази барка и ми пловимо по Лагуни-дел-Тесоро. Улазимо у мали рукавац, изгубљен у воденом биљу. У прозирној води лепо се види како огромне, тамне корњаче беже испред чамца. Па да, корњаче су омиљене послатице крокодила.

Понекад треба застати и очистити барку од травуљине која се око ње омотала. Рукавац постаје све ужи.

Из даљине се разлеже крик:

— Овамо, он је овде — вичу наши извидници. „Он“ — то је јасно, наш крокодил.

...Излазимо из барке један за другим. Ступамо опрезно. Под ногама нам је дебео, меки слој тресета, под њим — вода. Около много дубоких касимби. Корачамо по мекој трави и заустављамо се крај једне од касимби.

— Ту је — каже Кико покажујући на воду.

— Је ли велик, Кико?

— Око четири метра.

Сваки од ловаца држи мот-

ку са узицом која се завршава омчом. Кико мирно посматра воду. Ево, из ње се појављују тамна леђа. Муњевити покрет — ласо је набачено на крокодила.

Кико опрезно вуче ласо као да на његовом другом крају није крокодил, већ неки ломљив, драгоцен предмет. Вода се лако усталасала. Куд да човек побегне ако буде потребно бежати од овог чудовишта? Како да се усуди да учини макар један корак по меком, тресетном тлу? На ша мала барка тешко би могла да послужи као прибежиште ако би се чудовиште бацило на нас.

— Ласо се склизнуо.

Крокодил се ослободио. Са да ће он неизоставно покушати да пређе у другу касимбу. А онда га тражи по читавом блатишту! Али Кико није клоуноу духом. Он хутећи посматра воду, затим каже:

— Пабло, сеци ту!

Пабло узима мачету, спушта се на колена, расеча тресет. Шакама рије црнкасто, порозно тле. Кико се затим нагиње, до рамена завлачи руку у јаму и не гледајући никога говори:

— Овде је. Напипао сам му њушку.

Сада је потребно забити у

МАЛИ КРОКОДИЛ МОЖЕ СЕ ОДНЕТИ И НА ЛЕЂИМА

А Кико и даље стрпљиво вуче ласо. Убрзо се из воде појављује чељуст крокодила. Постајемо још опрезнији. Али, чудовиште трза главом а Кико, сав мокар, отпушта ласо и мирно каже:

дно много мотки, окружити касимбу решетком. Тада крокодил неће побећи. Затим треба животињу узнемиравати зашиљеним палицама да би се вратила на средину јаза. Вода се узмутила, у њој је

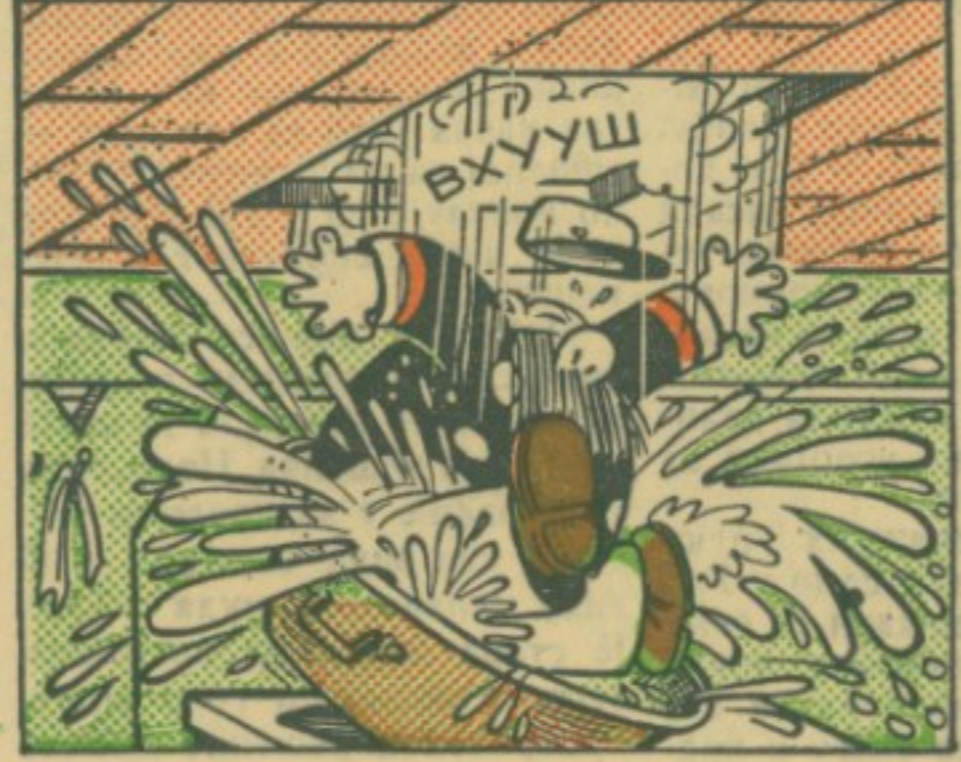
сад тешко разазнати крокодила и набацити на њега ласо. Али, Кико успева да то учини. Њушка крокодила покузује се изнад воде. Други ласо захвата га око врата. Трећи му стеже чељуст. Животиња прибира сву снагу. Шибавију репом, крокодил се брзо отима, окреће се као чигра. Светлуцају му час мокра тамна леђа, час бели стомак. Најзад се смирује, исцрпљен и побеђен. Полако га извлаче на површину.

Глава крокодила лежи на обали. Кико пружа руку према страшној чељустима, затвара је и обмотава дебелим ужетом. Сви вучемо уже и, ево, већ половина трупа лежи на песку. Кико хвата предње шапе, бацајује их животињи на леђа и везује их. Опет вучемо уже и сада је у води остао још само врх репа. Кико везује и задње шапе. Остаје још да одвучемо крокодила у барку и превеземо га до великог јаза где се већ налази четрдесет осморо његове сабраће.

Из дана у дан понављају се сличне епизоде. Број крокодила у јазу расте. Сви ће они доспети у „расадник“ на острву Сапати.

Посматрач би сасвим могао помислити да се ови људи баве обичним послом. Толико су мирни њихови покрети, толико спокојна лица да се одмах и не може схватити колика је храброст, издржљивост, вештина и лукавство ових ловаца на крокодиле.

Аутор овог чланка је кубански књижевник Онелио Хорхе Кардосо.

АПЕТИТ

Свилена буба, која нас већ столетима снабдева свилом, велики је прождрљивац. Мада је сама тешка тек нешто више од 2,5 грама, она за време свог крат-

ког стадијума гусенице повећа огромну количину: око 12 килограма дудовог лишћа. За уздарје њена чатура да човеку 4.000 метара свилене нити.

Сваки десети

Према званичним подацима Статистичког урета Западне Немачке, број грађана старијих од 65 година тако се повећао за последњих десет година да износи више од једног милиона. Од тога су 250.000 мушкараца и 800.000 жена. Значи, сада је 10,5 процената становништва старије од 65 година, а у 1943. години тај је проценат износио свега пет одсто.

РАК — СПРОВОДНИК

У водама северног Атлантика живи велика ајкула „лармар гус-микроцефалус“ која се одликује задивљујуће апатичним понашањем. Рибари чак не могу чудом да се начуде како та трома и лења ајкула долази до плена.

Ипак, она не гладује. У желуцу убијених примерака не једном су рибари нашли свежу рибу. При томе је било запажено да су жртве доспевале у ајкулин желудац главом напред, као да су се саме бацале у њену чељуст. Норвешки истраживач Берланд, заинтересован овом појавом повезао ју је с још једном,

не мање занимљивом. На очима ајкуле насељавају се ситни паразити слични раку који је временом потпуно лише вида. Ослањајући се на посматрања за време једне експедиције крај обала Гренланда, Берланд је дошао до закључка да ти рачићи и привлаче рибу у дубину тако да она постаје лак плен за слепу и зубату ајкулу.

ЛУК, СТРЕЛА И... КИТ

Дански зоолог Ван Флигер лови китове без харпуна и харпунске пушке. То громогласно оружје Флигер је заменио обичним луком и стрелом. Свака стрела завршава се иглом на којој је извесна доза отрова. Када се стрела зарије у кита, мала опруга на њеном врху избаци иглу у

БАШ ОБРНУТО

Обично се мисли да на о-блаци Францускиња троши много више од свог мужа. Међутим, према недавно објављеним подацима види се да то није тачно; Французи троше 15% више од својих жена. Насупрот томе у Енглеској и САД буџет за женско облачење је два пут већи него њихових мужава.

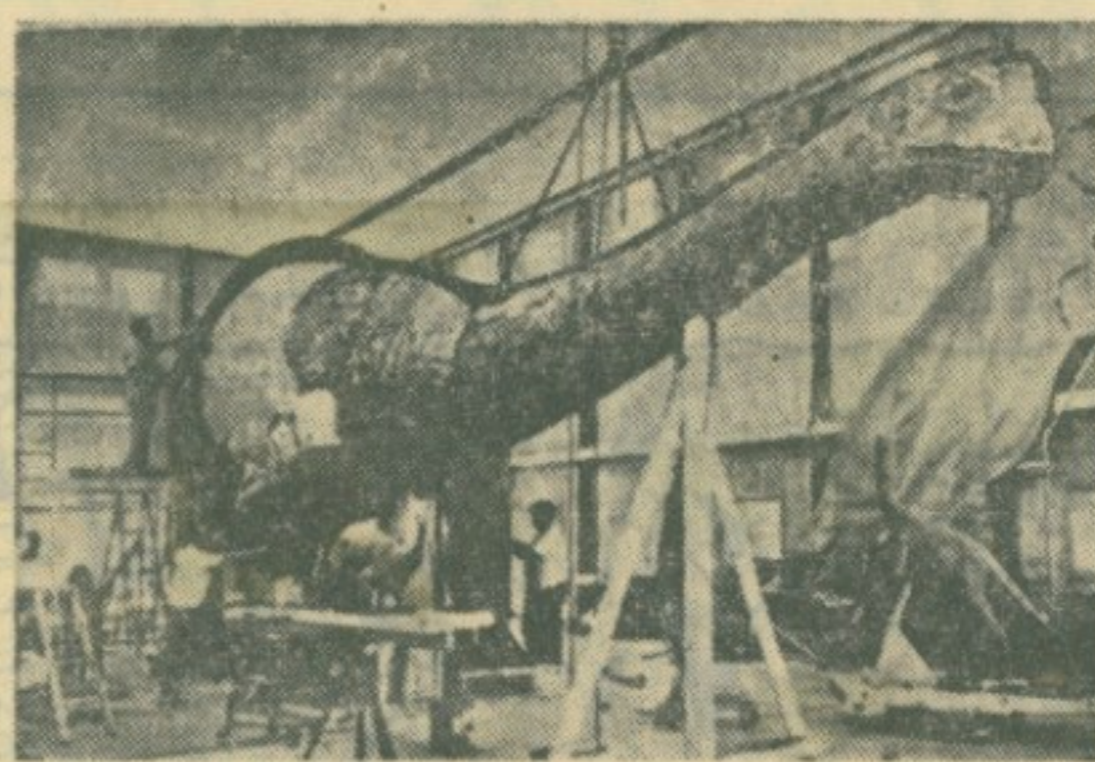
његово тело. Како тврди зоолог, доза органског отрова која парализује кита, потпуно је безопасна по људе и његово месо може слободно да се употреби као храна.

НАЈВЕЋА

Највећа дизалица у Немачкој недавно је довршена у електричној централни крај Хамбурга. Она се пење уз челични димњак висок 200 метара и може да превезе 8 особа. Са врха димњака посетиоци могу да посматрају околину града.

ЦИНОВСКА АУТОМАТСКА ПРЕСА

Ускоро треба да се пусти у рад једна циновска аутоматска преса у Еберштаду, близу Хајлбронна у Немачкој. У једној кули у облику пирамиде високој 20 метара аутоматски се обавља читав процес око производње вина. Надзор се врши помоћу контролне табле на првом спрату. Аутоматска преса одабира сама разна грођња од којих настају и разне врсте вина.

ОБНОВЉЕНИ БРОНТОСАУРУС

За скорашњу светску научну изложбу која ће се одржати у Њујорку, специјалисти за преисторију завршавају обнављање девет модела различитих диносауруса. Статуа ориентомимуса износи 2,70 м, а дужина највећег бронтосауруса до

стиже 40 метара. На слици се види обнављање бронтосауруса, највећег фосила рептила који је икад постојао. Он се као „полу-воде-на“ животиња која је понекад достигала тежину од 30 тона, хранио травом.

БРОД ВОЖЕН АУТОМАТОМ

Нови дизел брод појавио се на Дњепру. Он нема ни поткрманоша за воланом, ни капетана на мосту, ни механичара у дну лађе: овим бродом се управља помоћу механизма и његови конструктори су га назвали „лабораторија“. Изванредно добро маневрише на кривинама, избегава плимаке, успорава или убрзава пловидбу а његове акустичне сонде мере са прецизношћу дубину. Сигналаи многобројних апарата-пристижу у једну рачунску машину која их прима и цео брод „води“ речним коритом.

ПРВИ ПУТ НА САИЦИ

Пеликан је, као што је познато, спора и трома птица. Али, његово кретање под водом, у тренутку кад хвата рибу, толико је муњевито да све до сада ни једном природњаку није пошло за руком да тај тренутак ухвати фотографском камером. Слика коју видите први је снимак ове врсте на свету.

ЖИВО МРТВО МОРЕ

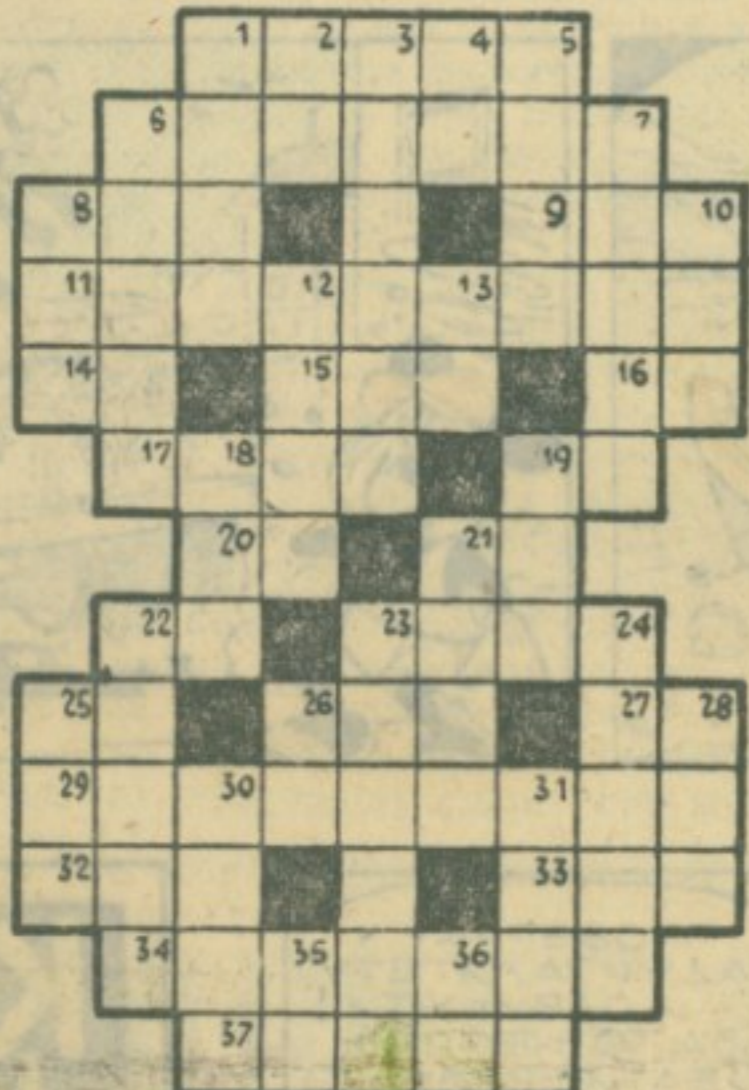
Мртво море, то природно сланиште од хиљаду квадратних километара у чијој води има 271 грам соли на литар, није баш тако мртво. Додуше, слатководне рибе које у Мртво море доспевају из реке Јордана, одмах угину. Али, зато у њему расту и напредују разне водене биљке и живе многобројне врсте бактерија које су се прилагодиле опстанку у презасићеном сланом раствору. На тај начин Мртво море се претворило у својеврсни резерват за организме који спадају у највеће „љубитеље“ соли.

ЗБОГ ЗАШТИТЕ

Руски пољопривредни стручњаци облажу зрна кукуруза парафином пре него што их посеју у још хладну земљу и на тај начин их заштићују од буњи и бактерија.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) хемијски елемент; 6) наш кореограф народних игара (Олга); 9) афричка република; 9) тевкиски топоним; 11) област на обали Северног мора; 14) узвик; 15) и један и други; 16) врста першуна; 17) роман Емили Золе; 19) река у Сибиру; 20) афирмација; 21) слово латинице; 22) хемијски знак за баријум; 23) место у Црној Гори; 25) музичка нота; 26) острво на Јадрану; 27) иницијали аутора „Мала Флора ми“; 29) вештачки створени међународни језик; 32) прост број; 33) дуг временски период; 34) уметничка трупа; 37) највеће острво на западној обали Гренланда.

Усправно: 1) главни град Гане; 2) грчко слово; 3) роман Михаила Лалића; 4) слово латинице; 5) недоведени; 6) соба за пријем; 7) слабанан; 8) главни град Башкирске ССР; 10) индустријска биљка; 12) девети ступањ дијатонске скале; 13) хемијски знак за радијум; 18) речни острво; 19) крива крета; 21) река у Немачкој и Чехословачкој; 22) град у Италији; 23) планина у Грчкој; 24) литвански композитор (1863 до 1948); 25) кретање кроз ваздух; 26) музичка нота; 28) музички термин; 30) планински венац у Грчкој; 31) популарни назив за простор изнад Земље; 35) музичка нота; 36) иницијали хрватског књижевника („Господа Глембајев“).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Елиот; 6) Бристол; 8) Ира; 9) Наб; 11) Сардинија; 14) ам; 15) они; 16) кр; 17) сада; 19) са; 20) бе; 21) ав; 22) фа; 23) слив; 25) С(теван) Р(анчковић); 26) Еве; 27) ро; 29) Карпентер; 32) ине; 33) амо; 34) санкање; 27) Лоара.

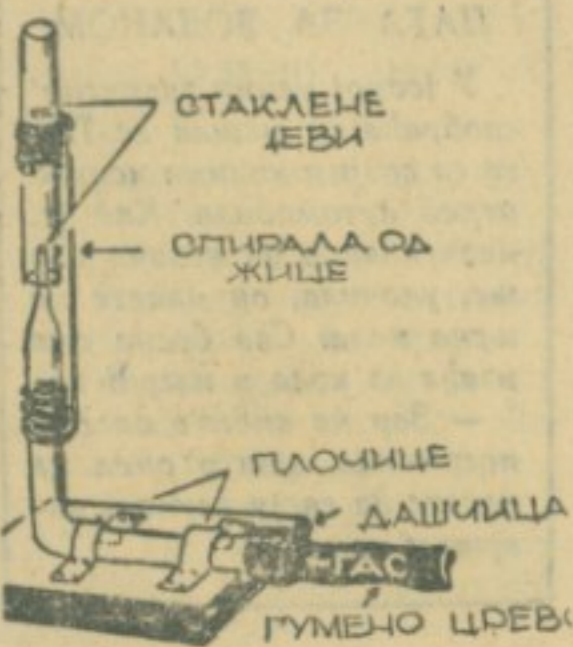
Усправно: 1) ерар; 2) ли; 3) истина; 4) от; 5) Тони; 6) Врмач; 7) „Лајка“; 8) Иса; 10) Вар; 12) Доде; 13) ни; 18) аба; 19) сви; 21) Ален; 22) Франс; 23) свеска; 24) време; 25) ски; 26) еп; 28) оро; 30) „Реал“; 31) Тања; 35) но; 36) ар.

НАПРАВИ САМ

КОРИСНЕ СИТНИЦЕ

За школску хемијску лабораторију Вунзенова лампа просто је неопходна. Њу је лако начинити из две стаклене цевчице чији отвор треба да има у пречнику 10 милиметара. Једна цевчица треба да буде дугачка 80, а друга 160 милиметара. Дужу цев, загревајући је претходно на одређеном месту, савијте под правим углом. Један њен крај истањите опет над пламеном тако да пречник њеног отвора не буде већи од 2 милиметра. Обе цевчице спојте помоћу еластичне жице чија јете оба краја савијте у облику спирала. Читаву лампу причврстите, као што се види на цртежу, за једну дашчицу, и то помоћу два лимене плочице пробушене на местима где треба да дођу ексери. Приближавајући и удаљајући цевчице једну од друге, можете регулисати прилив кисеоника, мењајући самим тим јачину пламена ваше лампе.

На жалост, овакву лампу могу да користе мали хемичари у оним нашим градовима

где постоји плин. Као што видите на нашем цртежу, на доњем крају лампе навлачи се гумено црево које додиче гас.

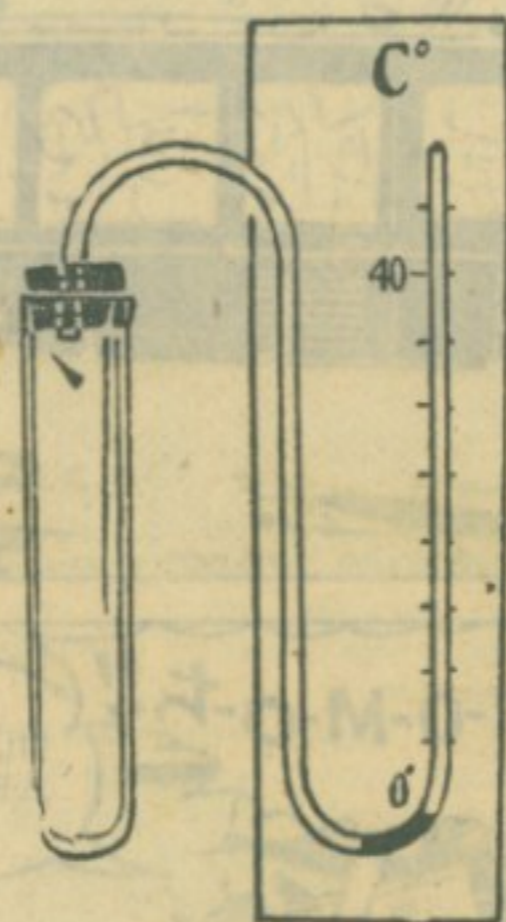

комада, затворите отвор шупљине.

Сада можете мирно да се купате не бојећи се да ће вам сапун потонути ако га испустите из руке. Ваздух у шупљини коју сте начинили одржаваће га на површини воде.

Мали термометар који ћете сами начинити добро ће вам послужити на часовима физике.

Омању епрувету најбоље затворите гуменим запушачем. Кроз њега провучите стаклену цев извијену тачно онако као што је на приложеном цртежу (замолите наставника физике или техничког образовња да вам покаже како се на пламену Вунзенове лампе могу моделирати стаклене цевчице). Цевчица треба да има толико мали пречник да једна капљина обојене течности заузме у доњем њеном делу

дужину од неколико милиметара. Кад будете загревали епрувету, стубић обојене течности подицаће се према врху. Испод савијене стаклене цевчице подметните милиметарску хартију. На њој, према скали на правом термометру, обележите вашу скалу. Термометар ће моћи да покаже промене температуре од 0 до 40 степени.

Да вам млеко не би покиснело послужите се старом малом дебљом тањиром. Ако је тањир већ окрњен, као на нашем

цртежу, онда је читав посао већ готов. Ако није, ви је окрњите. Спустите окрњену (и савршено чисту) тањир у суд

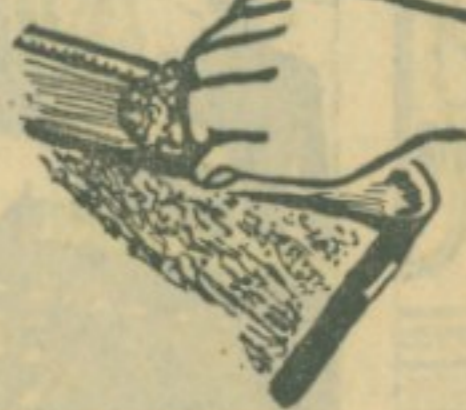
с млеком, али тако да јој дно буде окренуто нагоре. После тога можете бити потпуно мирни: млеко вам неће покиснети.

Ако се на аутомобилу покварио или сломио брисач за стакло, притежите возачу у помоћ на тај начин што ће-

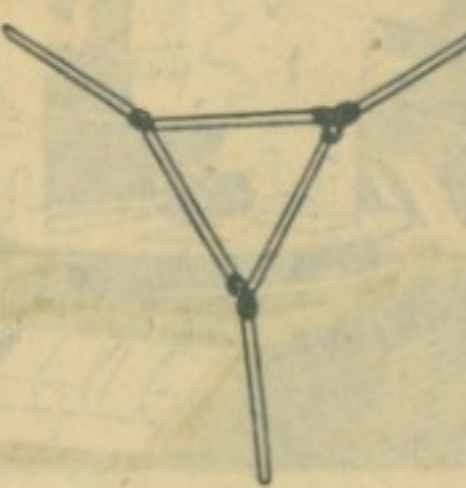
ге „стакло са спољашње стране“ истрљати дуваном који сте извадили из једне цигарете. Кишне капи се неће дождавати, већ ће како падну одмах да склизну низ стакло.

На горњим површинама књига које дуго стоје на полицима нахвата се много прашина, тако да се ивице листова испрљају. Запрљане књиге очистићете веома лако лоптицом од добро просушене, али још лепљиве чауре будке или мака.

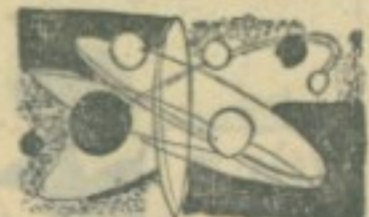
Сетите се

Разместите шест палидрваца тако да направите три слова у, наравно сасвим правим линијама. Треба се само сетити а ствар је врло проста. Ако не знате погледајте слику и видећете одмах одговор.

Јесће ли већ чим да...

... када би се пречник атома повећао до 0,1 милиметар (тако да би атом био видљив), онда би се зрнце песка

претворило у стену од 100 метара, мрав би постао велик као прекоокеански брод, а зрно града претворило би се у ледену лопту с пречником од пола километра. У том размеру човек би био висок 170 километара.

... Вернер Сименс, познат по својим проналасцима из области електронике написао је 1874. године: „Електрично осветљење никад неће моћи да истисне петролејску лампу“.

... у Чилеу је законом забрањено ношење шешира чији обод има у пречнику више од 175

сантиметара јер су широки ободи често узрок саобраћајних несрећа.

... на острву Јави постоји једна област, звана „појас непогода“, где у току једне године настане више од 800 олуја. У граду Санта Марија, у Калифорнији, непогоде се догађају најчешће једном за две године.

... после многих опита ихтиолози су утврдили да се ајкуле више

од свега боје нагло отвореног шареног сунцобрана.

... ултразвук је веома штетан за живину и домаће животиње. Под његовим дејством кокошке преставља да носе јаја, а краве прерано доносе на свет мртво потомство.

... око једне четвртине свих мишића у човековом телу налазе се на лицу и врату.

... по тврђењу палеонтолога, преисторијске животиње диносаурус, плезиосаурус и мастодонти страдали су од

реуматизма, туберкулозе, разних тумора и других болести.

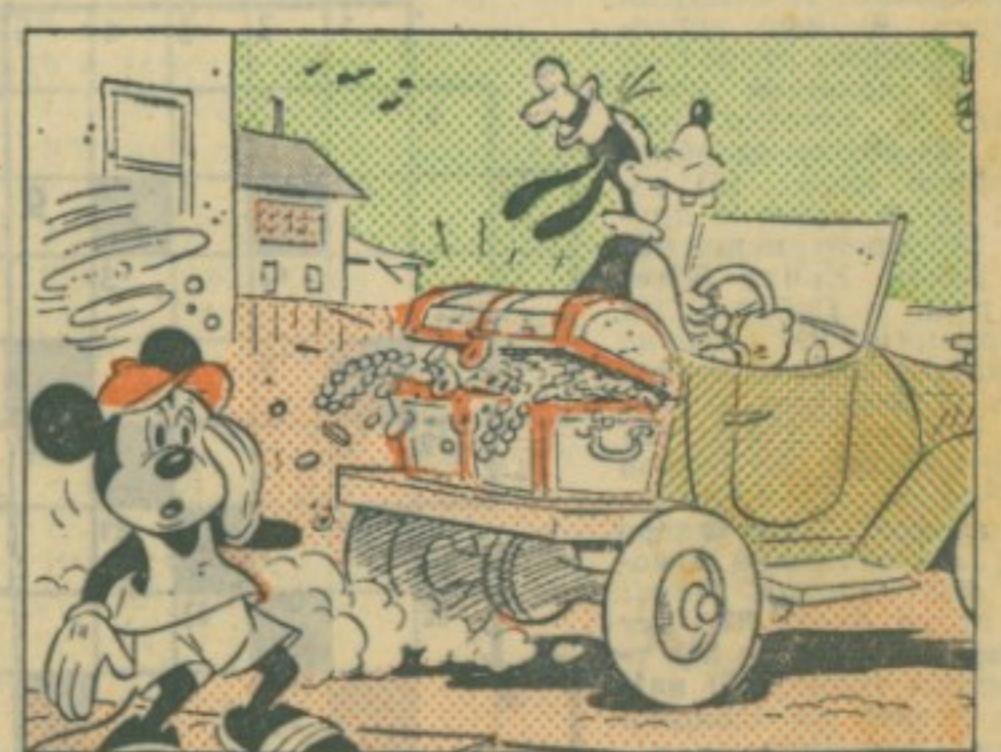
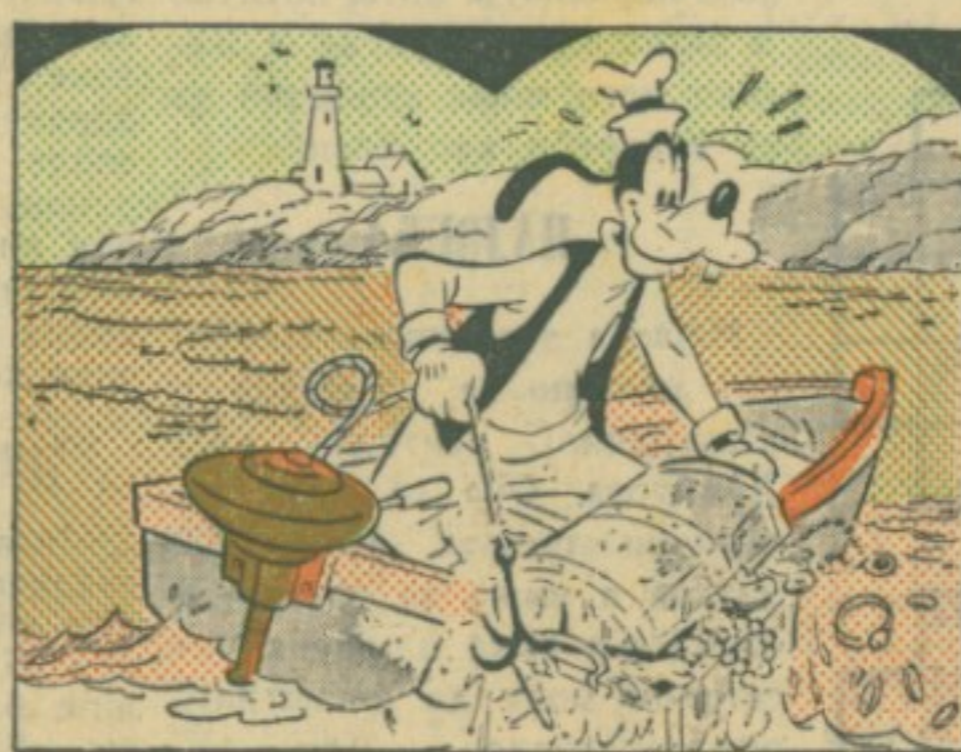
... човек који стоји више се умори од свог друга који корача, јер код њега је, да би одржавао стално равнотежу, „запослено“ 300 мишића.

... вулканска лава понекад је толико врела да се на њој години дана после ерупције може испећи кајгана.

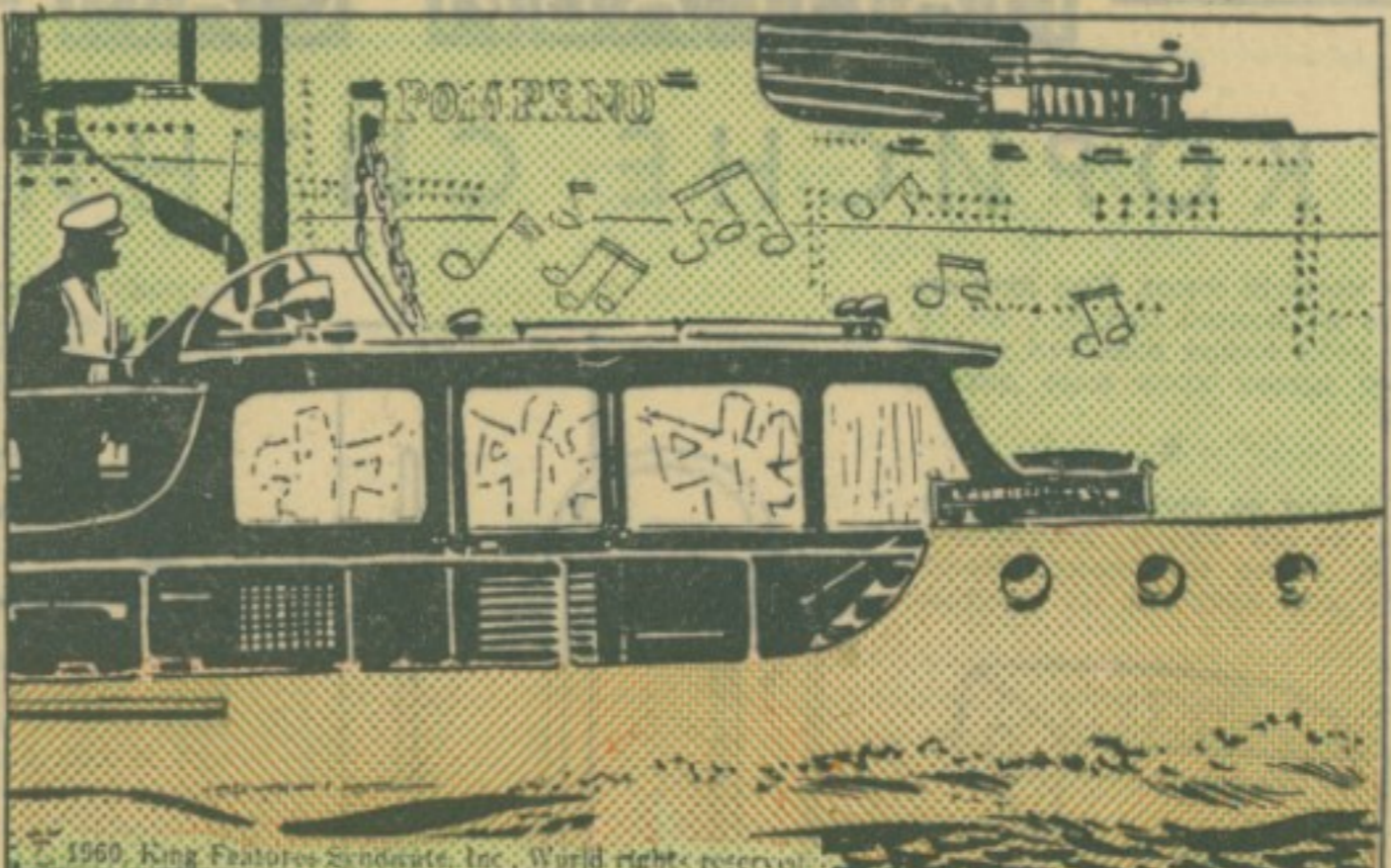
... међу сувоземним животињама место шампиона у пливању на дугачке стазе припада белом медведу. Овог „пли

вача“ сретали су у мору на 608 километара далеко од најближе обаде или пловћег леденог брега.

ТОТ ДИВНО

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ПОЗНАЈЕ ГА

Отишла Белка са Шилдом у ресторан у ручак. Кад су излазили она се сети да је заборавила рукавице за столем и замоли Шилда да је причека. Како рукавице није нашла ни на столу ни на столици она се саже да погледа испод стола. У то наиђе келнер и рече јој:
— Ако тражите, госпоно, вишег мужа он је баш сад изашао и стоји пред вратима.

БАШ ЈЕ ЧУДНО

Путувао Шилда возом сваког дана на посао у оближње место и после неког времена упути дирекцији железница овакво писмо:

„Ја сваког дана путујем возом у 9.35. Како ми је немогуће да нађем место у првом вагону ја цело време престојим. Међутим, задњи вагони остају празни, и ја се питам зашто и њих не поставите напред, па да сви путујемо удобно, а не стешњени као сардине.“

ПАТА ЗА ВОЛАНОМ

У једној улици закрчено саобраћајем нашла се Пата са својим колима испред неког аутомобила. Кад је, неочекивано за возача изаша, укочила, он налете на њена кола. Сва бесна она изађе из кола и изгрди га:
— Зар не видите да сам погрешила, зашто онда не чекате да своју глауност завршим сама.